

Júl – August 2021
Číslo 7 – 8, ročník 2

MARTIN

Martinské noviny

Mesačník správ z mesta pre obyvateľov...

Príhovor šéfredaktorky

Milí Martinčania, dostalo sa vám do rúk letné vydanie Martin-ských novín. Sú tu letné prázdniny a s nimi koniec ďalšieho veľmi zvláštneho školského roka. Deti (samozrejme aj učitelia a v neposlednom rade rodičia) mali na pleciah poriadnu zabračku, keď po dlhých mesiacoch vzdelávania sa cez počítač museli dobiehať zameškané. Verím, že všetci všetko uspokojivo zvládli a dnes si môžu naši najmenší vychutnať vytúžený oddych. Lebo naozaj si ho po tom všetkom zaslúžia. Na druhej strane, keby to bolo v mojich silách, dvojmesačné voľno by som dopriala aj všetkým dospelým, lebo nikto to nemal jednoduché. Priala by som každému z vás poriadne vypnúť, zabudnúť na to čo bolo, na to, čo sme museli prežiť, s čím všetkým sa popasovať a len tak si vychutnávať leto, slnko, svojich najbližších a najmilších. A, hlavne, načerpať dostatok síl a energie do ďalších dní. Lebo, ktovie čo nás opäť čaká. Odborníci nás varujú, že tretej vlny sa zrejme nevyhneme, a preto sa aj mestá a obce snažia na ňu pripraviť a čo najviac chrániť svojich obyvateľov. Aj preto ste si, milí čitatelia, našli v aktuálnom vydaní ochranné rúška, ktoré vám darovalo mesto, spolu s Dobrovoľným hasičským zborom v Priekope. Úprimne, bodaj by sme ich už nikdy nemuseli použiť a zostali by nám odložené niekde vzadu v šuflíku, len ako nemilá spomienka na roky 2020 – 2021. Ale to som zrejme len veľmi naivná, lebo všetko nasvedčuje tomu, že rúška ešte nejaký čas zostanú našou „povinnou výbavou“. Tak nech aj tieto, milí čitatelia, prispievajú k ochrane vás a vašich blízkych.

Milí Martinčania, aj do tohto čísla sme sa snažili zaradiť témy, ktoré vás zaujmú a verím, že každý si v nich nájdete niečo svoje. Okrem príjemného čítania vám všetkým, aj v mene celej redakcie prajem zo srdca krásne leto, oddych, slnko na oblohe i v duši. Buďte opatrní a dávajte na seba pozor, aby ste ostali zdraví.

Martina Veselovská, šéfredaktorka

Oceňovanie osobností

str. 3

Investičné akcie mesta

str. 4 – 5

Martin Benka

str. 16 – 17

Turčianske hry mládeže

str. 22 – 23

Pýtali sme sa primátora mesta Martin Jána Danka

Pán primátor, na sociálnych sieťach a v niektorých médiách v poslednej dobe často zaznieva kritika na vedenie mesta, mestské zastupiteľstvo a celko-vo rozvoj mesta počas súčasného volebného obdo-

bia. Ako túto kritiku vnímate?

Pozícia primátora mesta Martin pre mňa nie je prvou vysokou funkciou, a teda musím priznať, že na kritiku svojej práce a práce ľudí okolo mňa som už do istej miery zvyknutý. Kritiku si veľmi cením. Osobne ju vnímam ako názor, ktorý nás upozorňuje na to, kde sa môžeme zlepšiť a čo môžeme urobiť inak pre prospech všetkých. Vidím však veľký rozdiel medzi kritikou a ničím nepodloženým obviňovaním a urážaním. Samozrejme, ja a aj všetci poslanci sme ako verejní činitelia povinní zniesť vyššiu mieru kritiky. Všetko by však malo mať svoje hranice. Úprimne mi je ľúto, keď ma zastavujú na ulici ľudia a sťažujú sa mi na úroveň diskusie na sociálnych sieťach, či na zasadnutí mestského zastupiteľstva. Uvedomujem si však jednu vec. Budúci rok sú komunálne voľby a viacero obyvateľov mesta už ohlásilo svoje kandidatury či na post primátora mesta Martin alebo poslancov. Práve oni teda určite nebudú hovoriť o 14 miliónoch eur, ktoré sme už za prvé dva

roky preinvestovali na rozvoj mesta, o veľkých projektoch, vďaka ktorým sa rozvinula športová infraštruktúra v meste ako nikdy predtým, ani o miliónoch eur, ktoré sú určené pre Martin z Fondu rozvoja, či o najlepšom ekonomickom zlepšení zo všetkých miest na Slovensku a podobne. Načo aj. Politicky je omnoho výhodnejšie vytrhnúť niečo z kontextu, dať tomu príznačný slogan a šíriť tak dezinformácie. Samozrejme, priznávam, nie všetko sme urobili dobre a nie všetko sa nám podarilo či už z objektívnych príčin ako napríklad pandémie alebo iných. Ale napriek tomu sme stále tu, aktívne pracujeme a verím, že Martinčania našu prácu ocenia. Čas je predsa najlepším sudcom.

Na poslednom zasadnutí mestského zastupiteľstva bola otvorená aj téma vašich občianskych komisií, ktoré ste už dlho nezvolali. Obyvatelia boli taktiež zvyknutí, že sa zaujímate o dianie v mestských častiach a navštevujete ich, čo sa tiež už dlho nestalo. Prečo?

V prvom rade mi dovoľte upokojiť všetkých členov komisií, že stretnutia sa opäť obnovia. Dôvod, prečo sa tak ešte nestalo je veľmi jednoduchý – ešte stále som nedostal povolenie od Regionálneho úradu verejného zdravotníctva, aby som ich spustil. Nie je však pravdou, že som na ne zabudol. Osobne často kontaktujem viacerých jednotlivcov z komisií so žiadosťami o konzultácie. Obrátil som sa na ne pri skladaní konzultačnej skupiny k parkovaniu, pri vypracovaní podkladov na verejné obstarávanie na osvetlenie v meste

a v mnohých iných oblastiach. Pevne verím, že úrad nám už skoro umožní stretnúť sa aj vo väčšom počte. To isté platí aj pri stretnutiach s mestskými časťami. Obyvateľov som pozval na stretnutie na Mestskom úrade v Martine, bol som v mestských častiach a prisľúbil som im, že nabudúce sa stretneme v teréne. Svoj sľub aj mienim dodržať hneď ako to bude možné.

**Opatrenia v meste sa po dlhých mesiacoch uvoľnili a život v meste sa začína vraci-
cať do starých koláží. Ako na to reaguje mesto?**

Som veľmi rád, že pandemická situácia v meste Martin sa zlepšila a stále evidujeme čoraz menej prípadov nákazy ochorením Covid-19. Práve z tohto dôvodu sme obnovili športové aj kultúrne podujatia organizované mestom, vyčlenili financie na kultúru a znovu spustili obľúbené projekty. Osobne ma možno najviac teší, že na konci júna sa nám podarilo zorganizovať udeľovanie čestných uznaní a ocenení mesta Martin, v rámci ktorých som mal česť oceniť najvýznamnejšie osobnosti a kolektívy za rok 2020. Za všetkých spomeniem Michala Kováča Adamova, kolektív Univerzitnej nemocnice Martin, medikov, ktorí pomáhali v príjmovom stane v nemocnici, či kolektív z KraussMaffei, ktorý miesto svojej obvyklej práce šiel rúška pre obyvateľov nášho mesta. Všetci ocenení sú pre mňa symbolom tvrdej práce, odhodlania a odvahy – kvalít, ktoré by mali byť pre nás všetkých inšpiráciou.

Mesto Martin

Čo prinieslo júnové mestské zastupiteľstvo

■ Na programe rokovania júnového mestského zastupiteľstva (24. 6. 2021) si väčšiu diskusiu vyžiadali body týkajúce sa prenájmu a zámeny nehnuteľného majetku. Schválené bolo aj rozdelenie dotácií z oblasti športu pre II. pilier, teda pre športové kluby podľa podmienok VZN č. 131 v celkovej výške 110-tisíc eur.

Poslanci schválili predĺženie prenájmu krytej plavárne a letného kúpaliska pre spoločnosť SUNNY MARTIN, teda súčasného nájomcu na 15 rokov, s tým, že spoločnosť ich počas celej doby bude udržiavať v prevádzkyschopnom stave a bude vykonávať aj opravy. V rozprave viacerí poslanci kritizovali stav obidvoch mestských nehnuteľností, do ktorých sa niekoľko rokov neinvestovali väčšie finančné prostriedky. Ako povedal Rudolf Kollár, krytá plaváreň je v stave na dožitie

a mesto Martin bude musieť hľadať možnosti výstavby novej krytej plavárne.

Poslanci naopak nepodporili návrh na zámenu budovy Amavetu na Ul. V. P. Tótha, ktorá je od roku 2014 zakonzervovaná a mesto ju nevyužíva, za pozemky vo vlastníctve Ing. Tibora Kočvaru, ktorých získanie by mestu Martin umožnilo vytvoriť obslužnú komunikáciu z Ul. P. Mudroňa pre prevádzky na Ul. 29. augusta a Ul. divadelnej zo zadnej strany a nie zo strany od pešej zóny. Po vzniku takejto komunikácie už dlhšiu dobu volajú podnikatelia, ktorých sa to týka.

Poslanci sa oboznámili aj s overovacou štúdiou, ktorá by budovu kina Moskva v širšom centre mesta zmenila na multifunkčný a dispozične flexibilný priestor pre uskutočňovanie kultúrno-spoločenských aktivít, premietacej sály, možnosti konania konferencií, koncertov...

Poslanci nepodporili žiadosť mesta Žilina, kandidáta na EMHK 2026, z dôvodu, že žiadosť predpokladala aj finančnú účasť mesta Martin. Ako však odznelo v diskusii nebránia sa spolupráci ak by mesto Žilina bolo v súťaži úspešné.

Poslanci rozhodli aj o zmene v kultúrnej komisii, ktorý nastal na základe podnetu, v ktorom boli kritizované občianske postoje Milana Ftoreka. Nahradil ho Igor Válek. Schválená bola správna rada Centrum kultúry Martin, n. o. Jej jedinou úlohou bude výmaz organizácie, ktorá od roku 2016 vlastne nefunguje z príslušného registra.

Atletický štadión pri Spojenej škole bol zverený do správy Správe športových zariadení mesta Martin. Tento krok chýbal na to, aby bol vytvorený prevádzkový poriadok a tento športový stánok budú tak môcť využívať aj občania.

TV Turiec

Mesto Martin predstavuje smart komunikáciu!

■ Informácie zo samosprávy si už nemusíte hľadať na webovej stránke, prídu vám priamo do mobilu. Stačí si stiahnuť mobilnú aplikáciu, registrovať sa a vybrať si oblasti zo života v meste, ktoré vás zaujímajú. Mesto Martin predstavuje jednu z najväčších európskych komunikačných platforiem dostupnú pre obyvateľov a návštevníkov mesta.

Rýchlejšie, efektívnejšie a bezpečnejšie informácie obyvateľom mesta priamo do mobilného telefónu – to je cieľom zavedenia mobilnej aplikácie Munipolis v Martine. Prostredníctvom jednoduchej mobilnej aplikácie budete vždy informovaní o diani v oblastiach, ktoré vás zaujímajú. Obyvatelia a návštevníci mesta budú môcť zasielať aj spätnú väzbu a reagovať na podnety.

„21. storočie je vekom technológií, k čomu prispela aj súčasná pandémia koronavírusu SARS-CoV-2. Som nesmierne rád, že aj napriek zdržaniu, dnes predstavujeme ucelený, rýchly, bezpečný a efektívny komunikačný systém, ktorý obyvateľom zaručí presné informácie

z mesta bez akýchkoľvek dezinformácií. Aplikáciu plánujeme využívať aj na prieskumy verejnej mienky, dotazníky a participatívny rozpočet. Zavedenie Munipolisu je prvým z komplexného riešenia komunikácie mesta priamo k občanom a verím, že si ho obyvatelia a návštevníci nášho mesta obľúbia,“ povedal primátor mesta Martin Ján Danko. Umožňuje kontaktovať vybrané skupiny obyvateľstva pomocou kombinácie viacerých kanálov. Okrem push notifikácií a SMS správ umožňuje posilať mailingy, hromadné hlasové správy, či vytvárať ankety a participatívne projekty. Zvláda taktiež integráciu so sociálnymi sieťami, turistickými organizáciami a portálmi na nahlasovanie občianskych podnetov. Munipolis bude aj dôležitým pilierom krízovej komunikácie.

„Sme radi, že náš systém sa rozhodlo použiť ďalšie slovenské mesto. Mesto Martin osobne považujem za skvelý dôkaz, že sa dlhodobá investícia do vzťahov a dialógu s občanmi vypláca a preukázateľne zvyšuje kvalitu života obyvateľov mesta. Vážime si, že im v tom od-

teraz bude pomáhať aj systém Munipolis,“ povedal Ondrej Švrček, šéf platformy Munipolis.

Vzhľadom na to, že mesto Martin už krízový systém komunikácie prostredníctvom SMS správ malo, všetky kontakty sa automaticky preklpili do nového systému. Stačí si stiahnuť aplikáciu, kde bude predvolené mesto Martin ako rezidentné. „Odporúčame všetkým užívateľom, aby si po stiahnutí aplikácie doplnili profil a vybrali oblasti, z ktorých budú chcieť dostávať čerstvé informácie. Mesto plánuje zasielať aj správy cielené na vybrané skupiny obyvateľstva ako napríklad seniori, študenti či matky s deťmi,“ doplnila hovorkyňa mesta Martin Zuzana Kalmanová.

Okrem mesta Martin využíva na Slovensku Munipolis už 14 obcí a inštitúcií. V Česku ide o najrozšírenejší systém pre komunikáciu samospráv s občanmi, ktorý využíva viac ako 1 500 – teda štvrtina českých obcí vrátane mestských častí Prahy, Brna a Ostravy. Do systému je zapojených viac ako pol milióna užívateľov.

Mesto Martin

Prestížne ocenenia boli odovzdané do najsprávnejších rúk

■ V sobotu 26. júna večer sa v Národnom dome Slovenského komorného divadla konal slávnostný večer udeľovania verejných uznání a ocenení za rok 2020.

Ocenené osobnosti

foto: Braňo Konečný

Ocenenia mali byť pôvodne odovzdané tradične v novembri, pri príležitosti Dní sv. Martina, avšak pandémia poznačila aj tento slávnostný večer, ktorý musel byť presunutý na priaznivejšie epidemiologické obdobie. „Ja osobne si nepamätám za roky trvania tohto podujatia, že by v jednotlivých kategóriách bolo ocenených toľko kolektívov,“ povedal pri slávnostnom začiatku podujatia moderátor Marián Lechan. Práve tímovosť, spolupatričnosť a spolupráca sa totiž stali alfou a omegou ostatných mesiacov a práve ľuďom z prvej línie, ktorí dennodenne zápasili o zdravie nás všetkých, boli z rúk primátora mesta odovzdané významné ocenenia. „Dnes, možno viac ako kedykoľvek predtým, si uvedomujem akou veľkou ctou je pre mňa tu

stáť a oceňovať osobnosti a kolektívy za svoje zásluhy, či už v uplynulom roku alebo počas celej svojej kariéry. Pandémia nás všetkých zmenila. Svet sa spomalil a my sme mali možnosť pozrieť sa naň úplne inými očami. Vedci tvrdia, že pandémia zmenila svet. Ja však s týmto celkom nesúhlasím. Áno, rok 2020 bol iný, pandémia nám veľa vzala, ale nevzala nám a, predovšetkým, vám vzácní ocenení hostia kvalitu, ktorá je Martinu už roky vlastná,“ týmito slovami ocenil významné osobnosti primátor mesta Ján Danko. Počas slávnostného večera boli ceny udelené v štyroch kategóriách:

Čestné občianstvo mesta za výnimočné zásluhy v prospech mesta Martin i regiónu Turiec a pri príležitosti významného životného jubilea si prevzala jedna z najvýraznejších tvorivých osobností nášho regiónu, kultúrny a literárny historik, teatrolog a dramatik **Michal Kováč Adamov**.

Cena mesta Martin bola udelená **Tatiane Fraňovej**, výnimočnej klavírnej virtuózke za reprezentovanie mesta Martin i Slovenska na svetových pódioch. Druhá Cena mesta Martin putovala do rúk najstaršiemu aktívnemu hodinárovi na Slovensku **Milošovi Uhrínovi**, za jeho neutíchajúci elán a chuť neustále sa venovať hodinárskemu remeslu.

V kategórii **Cena dobrovoľníka mesta Martin** boli ocenené tri osobnosti. Ako prvý si ocenenie z rúk primátora mesta prevzal

Milan Michalec, jedinečný hudobník, ktorý už desaťročie vedie deti z okraja spoločnosti k všestrannému rozvoju. Cena dobrovoľníka putovala aj do rúk **Milana Stuchlého**, za jeho obdivuhodný prínos k rozvoju turistiky v regióne Turiec a zviditeľňovanie mesta Martin a jeho okolitých prírodných krás. Tretia cena dobrovoľníka bola udelená **Milanovi Sýkovi**, výnimočnému dobrovoľnému darcovi krvi, ktorý zachraňuje životy a motivuje k tomu aj ostatných.

Cena primátora mesta Martin bola postupne udelená štyrom výnimočným kolektívom – **zamestnancom spoločnosti KraussMaffei Technologies** za nezištnú a promptnú pomoc najzraniteľnejším občanom mesta Martin v čase pandémie, ktorým sa podarilo ušetriť tisíce rúšok pre najohrozenejších obyvateľov mesta Martin. Ocenený bol aj **súťažiaci tím zo ZŠ Alexandra Dubčeka** (Vanessa Frková, Dominik Vangorík, Zuzana Mikulová a Tomáš Bojnický), za úspešnú reprezentáciu mesta Martin v dopravnej súťaži FIA European Traffic Education Contest 2019. Cena primátora mesta zaslužená putovala aj **zamestnancom Univerzitnej nemocnice Martin** za neúnavnú a obetavú starostlivosť o pacientov počas pandémie a rovnako **študentom medicíny pomáhajúcim v UNM** za obetavú pomoc a zmiernenie neúnosného náporu na Univerzitnú nemocnicu počas pandémie. **TV Turiec**

Takmer 3,5 milióna eur z rezervného fondu je rozdelených na investičné akcie

■ **Martinskí poslanci pri schvaľovaní záverečného účtu mesta Martin za rok 2020 presunuli takmer 3,5 milióna eur do rezervného fondu. Po viacerých rokovaníach v kluboch, odborných komisiách, na mestskej rade a napokon aj na májovom mestskom zastupiteľstve (27. 5. 2021) ich rozdelili na viaceré položky, vo väčšine prípadov ide o významné investičné akcie, ktorých realizácia sa pripravovala dlhšie časové obdobie.**

Do diskusie k tomuto bodu programu sa zapojili viacerí poslanci. Róbert Gajdoš: „Po takom rozdelení ostane v rezervnom fonde minimálna čiastka (153 eur). Ak ho chceme vybrať, tak aspoň na to čo občania chcú. Teda Vajanského námestie a nie Námestie SNP. Investičné akcie by sa mali prehodnotiť, tak aby v rezervnom fonde ostalo aspoň 2 mil. eur“. Stanislav Thomka: „Viem, že sa chystajú projektové veci ohľadom Vajanského námestia. Verím, že do budúcnosti aj toto dostane lepšiu tvár. Veľa akcií sa nedokončí a peniaze tam reálne budú a nejaké peniaze prídu či už z Fondu rozvoja

bývania, či vodozádržných opatrení alebo iných výziev. Je to len rozpočtová položka. Peniaze sa čerpajú až keď prídu faktúry. Väčšina vecí je pre občanov mesta Martin a som po 3 rokoch s návrhom stotožnený“. K rekonštrukcii Vajanského námestia sa vyjadril aj primátor mesta Ján Danko. Okrem iného spo-

menul aj referendum, v ktorom sa za rekonštrukciu námestia podľa vtedajšieho projektu za skoro 9 miliónov eur s 2 podlažiami podzemných garáží a reprezentatívneho priestoru vyjadrilo okolo 4 000 Martinčanov. V súčasnej dobe však v tomto priestore vznikajú viaceré developerské projekty. Dopravná situácia je tu veľmi zložitá a aj preto sme zvolali spoločné rokovanie. Keby vznikli všetky parkovacie miesta, ktoré sú naplánované, v čase rannej a poobednej špičky by nastal kolaps. Michal Uherčík, aj keď s viacerými návrhmi súhlasil, navrhol uznesenie, v ktorom požadoval ich vyškrtnutie aj z dôvodu, že na to aby za ne zahlasoval nemá dostatok informácií (napr. DSS na Podháji, rekonštrukcia Nám. SNP, nika v predstaničnom priestore, socha svätého Martina, rekonštrukcia vital parku v SIM-e). Naopak chcel zaradiť vyčle-

nenie prostriedkov na areál Pažite, čo je futbalové ihrisko v Priekope, ktoré mesto získalo od ŽSK, naprojektovanie napojenia Záturčia na novú cyklotrasu a na turniket na novom atletickom štadióne pri Spojenej škole. Po jeho zmenách malo ostať v rezervnom fonde 1,5 milióna eur. Väčšina poslancov ho však nepodporila. O kroku rozdeliť rezervný fond prakticky na nulu nesúhlasila ani Marína Gallová či Marek Belák. Martin Kalnický súhlasil s rozdelením celej čiastky, čo mu však chýba, je poradie dôležitosti jednotlivých investičných akcií. Bruno Horecký: „Som rád, že sme načreli do všetkých oblastí života v meste a dúfam, že sa bude dariť tieto investičné akcie naplniť, aspoň väčšinu“. Rudolf Kollár: „Aj keď by sa prostriedky navyše pre mestské časti mohli rozdeliť podľa rôznych kľúčov, návrh dať pre všetkých 7 mestských častí rovnakú čiastku, bol výsledkom vzájomných rokovaní a konsenzu“.

V záverečnom hlasovaní bolo ZA 22 poslancov, nikto sa NEZDRŽAL a 3 boli PROTI (Michal Uherčík, Róbert Gajdoš, Marek Belák). Poslanci rozhodli o rozdelení 3 467 000 eur z rezervného fondu.

tácie pre územné rozhodnutie a stavebné povolenie pre rekonštrukciu Námestia SNP, pred obchodným centrom Galéria, na ktorú bola vypísaná urbanisticko-architektonická súťaž. Ide o prostriedky vo výške 50 000 eur.

Tréningový zimný štadión

Projektová dokumentácia na výstavbu tréningovej hokejovej haly bola vypracovaná ešte v roku 2008. V minulosti sa začalo aj s jej výstavbou, vybudoval sa skelet a v stavbe sa nepokračovalo. K zmene došlo na jeseň minulého roka, keď mestské zastupiteľstvo odsúhlasilo zobrať úver vo výške 2 088 000 eur na dostavbu haly, s dobou splatnosti 10 rokov. Stavbu realizuje na základe výsledku elektronickej aukcie spoločnosť XENEX, s. r. o. Na práce navyše súvisiace aj s realizáciou prepojenia hlavného objektu na NN rozvody, dobetónovanie podkladovej dosky či zmenu trás jednotlivých vrstiev kanalizácií a pod. je potrebných ešte 53 538 eur.

Od 17. júna tohto roku môžu modernú tréningovú halu využívať športovci. Ľadová plocha bude k dispozícii celoročne. Kvalitu ľadu

a nové moderné priestory si ako prví vyskúšali mladí hokejisti z Martinskej hokejovej akadémie.

Šport park Pltníky

Na jeseň roku 2020 sa začalo s realizáciou 2. etapy výstavby športového areálu na Pltníkoch. Podľa zmluvy s realizátorom stavby, spoločnosťou P.S. in, a. s., sa za 1 550 000

eur má vybudovať zázemie tréningového areálu, zázemie a šatne pre hráčov, hygienické zariadenia, zázemie pre správcu, príjazdová komunikácia a parkovacie plochy. V zmluve je aj rozšírenie kanalizácie, verejné osvetlenie, sadové úpravy, drobný mobiliár, ale aj cyklisticko-korčuľarska dráha, chodníky a drobné voľnočasové zóny.

Zatiaľ sa zrealizovala I. a II. etapa v rozsahu 1 352 764,70 eur. Vzhľadom k tomu, že v zmluve je doložka, že v prácach sa bude pokračovať až po pridelení finančných prostriedkov v rozpočte investora, na III. a IV. etapu je potrebné pridelit' financie vo výške 197 235 eur.

Skatepark Martin

Milovníci pohybu na doske s kolieskami sa už môžu začať tešiť. Ešte v roku 2019 bola

1.	Projektová dokumentácia a GP vo výške 115 000 €.
2.	Tréningový zimný štadión, ukončenie vo výške 53 538 €.
3.	Šport park Pltníky vo výške 197 235 €.
4.	Skatepark Martin vo výške 235 200 €.
5.	Centrum sociálnych služieb a zariadenie opatrovateľskej služby Podhája vo výške 863 000 €.
6.	Majetkovoprávne vysporiadanie pozemkov vo výške 39 142 €.
7.	Vybudovanie predstaničného priestoru pre niky liniek MHD vo výške 100 000 €.
8.	Zakúpenie 5 ks unimo buniek vo výške 24 000 €.
9.	Riešenie dynamickej a statickej dopravy v priestore Ul. Mudroňa vo výške 150 000 €.
10.	Mestské časti – individuálne riešenie problematiky vo výške 700 000 €.
11.	Výkup pozemkov v lokalite Pltníky vo výške 100 000 €.
12.	Socha sv. Martina – podpora zo strany mesta vo výške 20 000 €.
13.	Rekonštrukcia Námestia SNP vo výške 600 000 €.
14.	Dopravný podnik – zvýšenie základného imania o 300 000 €.

Projektová dokumentácia

Ide o finančné prostriedky pre Útvar hlavného inžiniera (ÚHI) na vypracovanie projektov dokumentácie a geometrických plánov pre stavebné povolenie novostavby a rekonštrukcie pôvodnej budovy Denného centra pre seniorov na Škultétyho ulici vo výške 65-tisíc eur. O rekonštrukcii a potrebe rozšírenia tohto centra sa hovorí už dlhšie. Poslanci schválili presun finančných prostriedkov z fondu rozvoja bývania. Rekonštrukciu si vyžaduje hlavne kuchyňa s jedálňou, ktorá už kapacitne nepostačuje potrebám mesta Martin, čo sa týka záujmu zo strany seniorov o obedy. Ako prítomných informoval primátor mesta Ján Danko, na túto investičnú akciu bude mesto žiadať finančné prostriedky aj z fondov.

ÚHI zabezpečí tiež vypracovanie dokumen-

vypracovaná štúdia na realizáciu výstavby skateparku v areáli na Pltníkoch. Po schválení 235 000 eur na realizáciu bolo vydané územné rozhodnutie a tiež stavebné rozhodnutie. Podľa zmluvy s realizátorom stavby Hydro Gas Manufacture, s. r. o., ktorá bola podpísaná v polovici júna výstavba by mala trvať 120 dní.

Centrum sociálnych služieb a zariadenie opatrovateľskej služby Podháj

Ešte v lete minulého roka poslanci rozhodli o tom, že mesto Martin potrebuje vlastné centrum sociálnych služieb. Bola vypracovaná štúdia, projektová dokumentácia, dokumentácia pre územné rozhodnutie a tiež stavebné povolenie. Úspešne skončilo aj výberové konanie na realizáciu stavby, ktorá sa bude nachádzať v areáli asanovanej Ma-

Vizualizácia DSS na Podháji zdroj: mesto Martin

terskej školy na Podhájskej ulici v MČ Podháj. Ide o ubytovacie zariadenie, v ktorom sa poskytuje pobytová forma sociálnej služby (celoročná, týždenná alebo denná) pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek. Vysúťažaná je čiastka 3 300 000 eur. Mesto Martin plánuje pri realizácii využiť úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania, na dofinancovanie do výšky predpokladaných nákladov bola vyčlenená čiastka 863 000 eur. Podľa slov primátora mesta Jána Danka stavba by mala byť realizovaná ešte do konca funkčného obdobia, teda do budúceho roka.

Výkup pozemkov

Nakoľko sa v športovom areáli na Pltníkoch v budúcnosti počíta aj s ďalšou výstavbou a mesto Martin nie je vlastníkom predmetných pozemkov, poslanci vyčlenili 100 000 eur na ich výkup.

Skoro 40 000 eur je potrebných aj na majetkovoprávne vysporiadanie pozemkov pod cyklochodníkom do Tomčian, ktorý bol realizovaný v minulom roku. Mesto sa k tomuto kroku zaviazalo pri podpise zmlúv s vlastníckymi pozemkov. Časť pozemkov vlastní Slovenský pozemkový fond a mesto už začalo potrebné kroky na doriešenie tohto stavu.

Miesto pre zastávku MHD foto: TV Turiec

Nika pre linky MHD

Vďaka 100 000 eurám, ktoré boli vyčlenené na výstavbu 2 autobusových zastávok MHD v priestore pred zrekonštruovanou železničnou stanicou na Ul. Novákova, už cestujúci nebudú musieť prechádzať s ťažkou batožinou až na zastávku pri pošte, či hoteli Turiec podľa toho, ktorým smerom sa chcú v našom meste ďalej presúvať. Pri úprave okolia v predstaničnom priestore sa v budúcnosti počíta aj výstavbou chodníka až po železničné priecestie.

Unimobunky

Časť rezervného fondu, 24 000 eur sa použije na nákup unimobuniek, ktoré sa nachádzajú na športovom areáli na Pltníkoch a sú ešte v prevádzkyschopnom stave. Využitie budú buď pre potreby Sociálneho alebo Dopravného podniku.

Doprava na Ul. P. Mudroňa

Všetci, ktorí sú nútení využívať pri presune do práce, školy, zdravotníckych zariadení či na hlavnú poštu Ul. P. Mudroňa vedľa, že doprava je tu neúnosná. Vzhľadom k tomu, že sa v blízkej dobe plánuje rekonštrukcia Denného centra seniorov a jeho prepojenie s jedálňou na Ul. Škultétyho je potrebné riešiť statickú aj dynamickú dopravu v tomto priestore. Problémom je aj nedostatok parkovacích miest či už pri základnej alebo umeleckej škole, ktoré využívajú hlavne rodičia detí. Poslanci na tento účel vyčlenili 150 000 eur.

Mestské časti

Výbory mestských častí hospodária s prostriedkami, ktoré sú im na základe počtu obyvateľov každoročne pridelené v rozpočte. Ide o čiastku 7 € na obyvateľa. Pri tejto zmene rozpočtu dostane každá mestská časť ďalších 100 000 eur na svoj rozvoj. Budú ich môcť využiť na akcie väčšieho rozsahu. V MČ Priekopa to bude napríklad Kratinová ulica, na Severe oddychová zóna pri pamätníku SNP, v MČ Stred zastávka MHD pri železničnej stanici a doprava na Ul. P. Mudroňa.

Socha sv. Martina

Patrónom nášho mesta je sv. Martin. Túto

skutočnosť pripomína iba jediný reliéf nad vchodom do budovy VÚB. Začiatkom roka vzniklo občianske združenie, ktoré chce toto zmeniť a vypísalo aj zbierku na vytvorenie sochy sv. Martina na koni v životnej veľkosti z bronzu. Prostriedky vo výške 20 000 eur budú použité na počiatočné aktivity spojené s obstaraním takejto sochy.

Námestie SNP

Jednou z investičných priorít vedenia mesta Martin je rekonštrukcia Námestia SNP pred OC Galéria. Na vizualizáciu námestia prebehla koncom minulého roka architektonická súťaž, ktorá bola vyhodnotená odbornou porotou. Víťazný návrh uvažuje s predĺžením pešej zóny formou stromoradia, lavičkami a chodníkovou fontánou. Počíta s tým, že podchod bude ponechaný a parkovanie by mohli pred nemocnicou vyriešiť podzemné garáže. Vyberalo sa z 11 návrhov. Víťazný návrh od žilinského architekta Petra Nezvala uvažuje s predĺžením pešej zóny formou stromoradia, lavičkami a chodníkovou fontánou. Počíta s tým, že podchod bude ponechaný a parkovanie by mohli pred nemocnicou vyriešiť podzemné garáže. Všetky predložené návrhy si verejnosť mohla pozrieť v OC Galéria a priamo tak konfrontovať ten-ktorý návrh s realitou. Na prvotné investície vyčlenili poslanci 600 000 eur.

Vizualizácia víťazného návrhu zdroj: ÚHAM

Dopravný podnik

Rezervný fond bude použitý aj na zvýšenie základného imania spoločnosti Dopravný podnik mesta Martin, s. r. o., a to vo výške 300 000 eur. Nakoľko menovaná spoločnosť bude od januára 2022 zabezpečovať dopravné služby MHD pre mesto Martin, je potrebné zakúpiť licencie na 35 ks CNG autobusov rady Urbanway od spoločnosti IVECO BUS, dodanie ktorých bolo zazmluvnené s víťazom verejného obstarávania. Spoločnosť potrebuje prostriedky aj na nevyhnutné náklady spojené s tvorbou a vybavením podniku napr. výpočtovou technikou a obsadzovaním základných pracovných pozícií. O tom aká má byť výška základného imania spoločnosti, ktorá zabezpečuje dopravu hovorí aj cestný zákon.

Kultúrna scéna

MARTIN

MARTIN

KULTÚRNE LETO 2021

www.kultura-martin.sk

18:00	FIRDAY MASS 2021	KÚPALISKO SUNNY MARTIN	02.07.2021 (piatok)
20:00	THE ROCKIN´ TWO NAJZNÁMEJŠIE ROCKOVÉ HITY OD 60-TYCH ROKOV PO SÚČASNOŠŤ	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	03.07.2021 (sobota)
16:30	DIVADLO POD BALKÓNOM TRI ROZPRÁVKY A MACKO HAPPY	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	04.07.2021 (nedela)
18:00	SPEVÁCKA SKUPINA LÚČ	NÁMESTIE NA SEVERE	04.07.2021 (nedela)
20:00	SKUPINA ŠČAMBA	DIVADELNÉ NÁMESTIE V MARTINE	04.07.2021 (nedela)
20:00	SKUPINA LOJZO	DIVADELNÉ NÁMESTIE V MARTINE	09.07.2021 (piatok)
20:00	4L´AMOUR SPEVÁCKE KVARTETO DÁMSKE SPEVÁCKE KVARTETO CHARAKTERISTICKÉ SPOJENÍM KLASICKEJ A POPULÁRNEJ HUDBY	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	10.07.2021 (sobota)
16:30	ŠAŠO FJODOR SHOW NA HRAN(I)JE + NAJVYŠŠÍ CIRKUSANTI	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	11.07.2021 (nedela)
20:00	NO NAME PREDSKOKANOM BUDE TEAM REVIVAL MARTIN – REVIVAL SKUPINY TEAM A PAĽA HABERU	AMFIKO MARTIN	16.07.2021 (piatok)
20:00	VIACMENEJTRIO JAZZOVÝ KONCERT	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	17.07.2021 (sobota)
16:30	DIVADLO LIENKA ZAKLIATA PRINCEZNÁ	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	18.07.2021 (nedela)
20:00	ROOTS 28 HUDOBNÝCH INTERPRETOV NA DVOCH PÓDIÁCH, STREET ART & GRAFFITI, CHILL OUT W. VEGAN FOOD, TURNAJ V STOLNOM FUTBÁLE, DJ SCHOOL	KÚPALISKO SUNNY MARTIN	23.07.2021 (piatok)
18:00	JURAJ HNILICA A GALANTNÝ JELEŇ	AMFIKO MARTIN	24.07.2021 (sobota)
16:30	DIVADLO zo ŠUFLÍKA JANKO A MARIENKA + MICKEY A MINNIE	ZÁHRADA TURČIANSKEJ GALÉRIE	25.07.2021 (nedela)
18:00	DYCHOVÁ HUDBA STREČNIANKA	NÁMESTIE NA SEVERE	25.07.2021 (nedela)
20:00	THE BACKWARDS TANEČNÁ SKUPINA SHAKERS DANCE FAMILY A FUNKY AMIGOS	DIVADELNÉ NÁMESTIE V MARTINE	31.07.2021 (sobota)

www.kultura-martin.sk

@kulturavmartine

@kulturavmartine

MEDIK-M, n. o., poskytuje najkomplexnejšie sociálne služby v Martine

Milí naši priaznivci, občania mesta Martin,

Opäť sa vám prihovám, tentokrát vám chcem predstaviť ďalšie z našich sociálnych služieb, a to **ZARIA-DENIE PRE SENIOROV AMBULANTNÁ FORMA A DENNÝ STACIONÁR**.

Cieľom denného stacionára je zabezpečovanie odborných služieb, ktoré zodpovedajú potrebám seniorov a ich prirodzených vzťahov, ktoré slúžia k zvyšovaniu kvality života seniorov a predchádzajú možnosti vzniku sociálnej izolácie seniorov z dôvodu ich veku a odkázanosti.

Tieto sociálne služby poskytujeme tým osobám, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a sú určené pre seniorov a osoby so zdravotným postihnutím.

Pre našich klientov sme tu **denne počas pracovných dní v čase od 7.00 hod. do 17.00 hod.**

V našom kolektíve je vždy veselo. Každý si nájde činnosť, ktorá mu najviac vyhovuje. Ku každému klientovi pristupujeme individuálne. Poskytujeme: ergoterapeutické činnosti a aktivizačné programy, dychové cvičenia, nácvik komunikačných zručností, rozhovory individuálne a v komunite, pohybovo-koncentračné cvičenia, nácvik pamäťových, kognitívnych a prezentačných schopností, rôzne spoločenské podujatia, priestor pre odpočinok, stravovanie, dohľad nad užívaním liekov, hygienický dohľad, inštitucionálne a sociálne poradenstvo klientom a ich rodinným príslušníkom a snažíme sa o vytvorenie podmienok pre zamedzenie osamelosti a ageizmu v spoločnosti.

V aktuálnej situácii poskytujeme našim klientom postcovidovú starostlivosť.

V prípade potreby vám ponúkame využiť možnosť dopravy do aj zo zariadenia. Disponujeme vlastnou prepravnou službou. Máme špeciálne upravené motorové vozidlo so zdvihovou plošinou a taktiež schodolez. Doprava sa u našich klientov účtuje 0,60 €/deň. U nezazmluvnených klientov je suma 0,60 €/km.

Prínos pre klienta:

- denný aktivizačný a terapeutický program,
- udržiavanie mentálnych a fyzických schopností, psychickej pohody,
- širšia miera socializácie ako v stereotypnom domácom prostredí,
- zvýšenie kvality života, sebavedomia, sebaúcty,
- po skončení denného pobytu návrat do známeho domáceho prostredia.

Prínos pre rodinu:

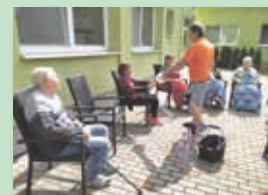
- možnosť pokračovať v zamestnaní rodinného príslušníka,
- podpora rodinnej súdržnosti, zvýšenie vzájomnej úcty a pochopenia,
- regenerácia síl opatrovateľa počas pracovných dní,

- zabezpečenie potrebných služieb a pomoci,
- oddialenie predčasného umiestnenia v zariadení sociálnych služieb.

Pri práci s našimi klientmi rešpektujeme ich potreby a pracujeme na zlepšovaní ich sociálnych kompetencií, skvalitnení ich života i života ich rodinných príslušníkov. Prostredníctvom širokého spektra metód a techník je prijímateľ sociálnej služby podporovaný pri prekonávaní sociálnej izolácie, pri nadobúdaní a rozvoji sociálnych zručností a schopností, pri aktívnom zapájaní sa do zmysluplnej pracovnej činnosti a tiež návrate do prirodzeného fyzického a sociálneho prostredia.

Cena za denný stacionár je stanovená v závislosti od stupňa odkázanosti: 0,45 – 0,49 €/hod. Cena za obed je 3,20 €.

Viac informácií vám poskytneme na tel. č. 0918 755 565.

R21070801

Z denníka Mestskej polície

Fyzické napádanie medzi osobami

Dňa 5. 6. 2021 o 3.23 bolo prostredníctvom MKS zistené, že na Ulici 29. augusta sa medzi sebou fyzicky napádajú neznáme osoby. Hliadky MsP, ktoré sa dostavili na miesto o 3.25, zistili, že sa tu medzi sebou fyzicky napádali M. F. a R. F. K zraneniu menovaných nedošlo.

Pokus o krádež smerovacej dosky

Dňa 4. 6. 2021 o 23.49 bolo prostredníctvom MKS zistené, že na Ulici M. R. Štefánika sa pokúša neznáma osoba odcudziť smerovaciu dosku. Hliadka MsP, ktorá sa dostavila na miesto o 23.51 zistila, že pokusu krádeže sa dopustil P. H. Za spáchanie priestupku bola

uložená pokuta v blokovom konaní a smerovaciu dosku vrátil na pôvodné miesto.

Neoprávnené zaberanie verejného priestranstva vrakom vozidla

Dňa 14. 6. 2021 o 10.30 zistila hliadka MsP na Ulici Jilemnického neoprávnené zaberanie verejného priestranstva vrakom vozidla tov. zn. HYUNDAI, šedej farby, ktorého majiteľom je V. M. Za spáchanie priestupku bola menovanému uložená pokuta v blokovom konaní a zároveň mu bola uložená povinnosť odstrániť vrak vozidla do 15. 7. 2021.

Rušenie nočného pokoja krikom

Dňa 4. 6. 2021 o 23.30 prijalo Operač-

né stredisko MsP podnet, že v byte na Ulici L. Novomeského dochádza k rušeniu nočného pokoja krikom. Hliadka MsP, ktorá sa dostavila na miesto o 23.36, zistila, že rušenia nočného pokoja sa dopustil R. D. Za spáchanie priestupku bola uložená pokuta.

Nezabránenie voľnému pohybu psa

Dňa 14. 6. 2021 o 10.50 zistila hliadka MsP na Ulici na Kameni porušenie zákona č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov, ktorého sa dopustila Z. B. tým, že ako držiteľka psa (šteňa) nezabránila jeho voľnému pohybu na verejnom priestranstve, okrem priestorov na to určených.

MsP Martin

Mesto hľadá správcu zariadenia núdzového bývania a kom. centra

Charakteristika pracovného miesta: starostlivosť o obe zariadenia a ich vybavenie, údržba budov vrátane pravidelných revízií, zodpovednosť za hospodárne a účelné využívanie zvereného majetku. Poskytovanie ubytovania, základného sociálneho poradenstva, vytváranie podmienok na prípravu stravy, údržbu bielizne a šatstva a pod. Pomoc pri príprave detí na školskú dochádzku a vyučovanie, rozvoj záujmovej činnosti. Rozvoj záujmovej činnosti, vykonávanie preventívnych aktivít a činností komunitnej práce a komunitnej rehabilitácie. Vedenie kompletnej administratívnej a economickej agendy ZNB a KC. Spolupráca s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb na území mesta, orgánmi štátnej a verejnej správy. Predkladanie návrhu rozpočtu a zodpovednosť za jeho dodržiavanie.

Požadujeme: vysokoškolské vzdelanie II. stupňa v študijnom odbore sociálna práca alebo vysokoškolské vzdelanie II. stupňa v študijnom odbore psychológia, právo, sociálne služby a poradenstvo, verejná politika a verejná správa alebo v študijných odboroch pedagogického zamerania v prípade ak zároveň uchádzač k 1. januáru 2015 vykonával pracovné činnosti, ktoré svojím charakterom zodpovedajú sociálnej práci podľa zákona o sociálnej práci § 45 odsek 1 zákona č. 219/2014 Z. z. Odborná prax v oblasti sociálnej práce alebo sociálnych služieb najmenej 3 roky. Znalosť legislatívy upravujúcej výkon predmetnej činnosti.

Ponúkame: stabilné sociálne prostredie, možnosť vzdelávania, systém benefitov, pružný pracovný čas, plat v zmysle zákona č. 553/2003 Z. z. – platová trieda 6 – základná zložka mzdy v rozsahu 871,50 – 1 046,00 eur podľa dĺžky praxe, osobný príplatok, riadiaci príplatok 105 eur, štvrtročné odmeny, v kolektívnej zmluve dohodnutý 13. a 14. plat.

Spôsob prihlásenia: prihlášky je potrebné doručiť do 7. júla 2021.

Podrobné informácie o výberovom konaní: na www.martin.sk

Kontakt: Ing. Katarína Pacnerová, mobil 0905 735 336, e-mail: pacnerova@martin.sk

R21070803

Sociálny podnik mesta Martin ponúka prácu

Inštalatér

Počet voľných pracovných miest: 2.

Základná zložka mzdy (v hrubom): 900 € za mesiac.

Požadované vzdelanie: stredné odborné vzdelanie, bez požiadavky na odbornú prax, manuálna zručnosť.

Náplň (druh) práce: montáž, údržba a oprava inštaláčnych rozvodov (vody, kanalizácie, plynu a vykurovania) v budovách. Kontrola kvality rozvodov, bezpečnosť a spoľahlivosť ich prevádzky.

Murár

Počet voľných pracovných miest: 4.

Základná zložka mzdy (v hrubom): 900 € za mesiac.

Požadované vzdelanie: stredné odborné vzdelanie a manuálna zručnosť.

Náplň (druh) práce: zhotovovanie stavebných konštrukcií murovaním, betónovaním, príprava betónu, malty a iných stavebných materiálov. Výstavba, prerábanie, opravy, obkladanie, zatepľovanie stavieb a ich častí. Pokladanie dlažby, podláh a iné dokončovacie práce v interiéroch a exteriéroch.

Požadované vzdelanie: stredné odborné vzdelanie a manuálna zručnosť.

Pomocný robotník

Počet voľných pracovných miest: 4.

Základná zložka mzdy (v hrubom): 750 € za mesiac.

Požadované vzdelanie: základné vzdelanie.

Náplň (druh) práce: výkon jednoduchých, pomocných, obslužných a dokončovacích prác pri výstavbe, prestavbe a opravách stavieb pod dohľadom a podľa pokynov kvalifikovaných zamestnancov s ručným náradím a strojným zariadením v stavebníctve. Spolupráca pri výkone náročnejších stavebných prác a manipulácie so stavebnými materiálmi.

Spoločné ustanovenia:

Dátum nástupu: 20. 7. 2021.

Dĺžka pracovného pomeru: pracovný pomer na určitú dobu, počet mesiacov: 12.

Vhodnosť pracovného miesta: je vhodné aj pre absolventa, zdravotne znevýhodnenú osobu.

Ponúkané výhody: výška mzdy závisí od dĺžky praxe v odbore a zručnosti uchádzača. Možnosť predĺženia na TPP na dobu neurčitú.

Pracovné podmienky: pracovný čas od 8.00 do 16.00. Jednozmenný pracovný režim.

Ďalšie požiadavky: možnosť práce aj na skrátený pracovný úväzok. Práca vhodná aj pre zdravotne znevýhodnené osoby – nemusí byť invalidný dôchodca. Pri výbere uchádzača budú uprednostnené osoby znevýhodnené / zraniteľné v zmysle Zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch.

Blížšie informácie: telefonicky v pracovné dni Po – Pia medzi 9.00 – 13.00 hod., tel.: +421 908 688 893, email: praca@rspmartin.sk.

Kontaktná osoba: Ing. Miloš MIKULA, konateľ.

R21070804

Výučba dopravnej výchovy bude v zrekonštruovaných priestoroch

■ **Dopravná výchova v Martine má dlhoročnú tradíciu. Aj napriek pandémie koronavírusu prebiehala od začiatku školského roka v septembri a napokon aj v máji a v júni.**

Detské dopravné ihrisko na Severe foto: autor

Dopravná výchova sa uskutočňuje pre všetkých žiakov martinských základných škôl na detskom dopravnom ihrisku na Severe a v odborných učebniach pri detskom dopravnom ihrisku a v ZŠ A. Dubčeka. Žiaci základných škôl absolvujú najskôr teoretickú prípravu v učebniach zaujímavou formou doplnenou používaním množstva pomô-

cok z cestnej premávky (dopravné značky, modely križovatiek, testovanie a pod.), premietaním dopravných situácií a používaním automobilového trenažéru. Praktická časť sa realizuje jazdami na autíčkach, kolobežkách, štvorkolkách a bicykloch. Najprv podľa dopravných značiek, potom podľa svetelných

Obnovená teoretická učebňa dopravnej výchovy foto: autor

signálov na križovatke. Na záver si žiaci vyskúšajú prejazd hlavnej križovatky na pokyn policajta.

Projekt dopravnej výchovy v Martine je financovaný mestom Martin a zabezpečuje ho ZŠ A. Dubčeka. Aj vďaka učiteľom dopravnej výchovy (Renáta Bírová, Peter Škrabala) má vysokú odbornú úroveň, o čom svedčia aj výsledky v dopravných súťažiach na Slovensku aj v zahraničí. Martinskí žiaci sa stali pod vedením R. Bírovej majstrami Slovenska a vicemajstrami Európy v detských dopravných súťažiach.

Mesto Martin aj tento rok v rozpočte podporilo tento úspešný projekt dopravnej výchovy sumou 60 000 eur. Na základe uzne-

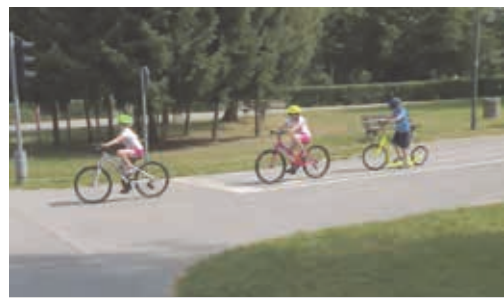

R. Bírová a P. Škrabala, učiteľka dopravnej výchovy foto: autor

sení komisie školstva, vzdelávania a mládeže MsZ boli tento školský rok vyčlenené aj ďalšie finančné prostriedky pre dopravnú výchovu – na novú garáž pre dopravné prostriedky a na rekonštrukciu odbornej učebne pri detskom dopravnom ihrisku. Obe akcie sa podarilo na jar úspešne zrealizovať.

Martinskí žiaci sa teda môžu od septembra opäť tešiť na dopravnú výchovu na detskom dopravnom ihrisku vo vynovených priestoroch a s novými kolobežkami, štvorkolkami a bicyklami.

Bruno Horecký

Deti na dopravnom ihrisku foto: TV Turiec

Obnova martinských škôl počas letných prázdnin

■ **Obnova martinských škôl bude prebiehať najmä počas letných prázdnin. V rozpočte mesta Martin je schválená suma 400 000 eur z havarijného fondu na obnovu škôl a školských zariadení.**

V roku 2021 bolo zatiaľ poskytnutých 60 000 eur na dopravnú výchovu a detské dopravné ihrisko na Severe. V priebehu roka postupne prichádzali ďalšie požiadavky na čerpanie finančných prostriedkov z havarijného fondu mesta Martin.

Počas letných prázdnin sa budú realizovať prioritne havarijné situácie, ktoré vyžadujú neodkladné riešenia:

V ZŠ, N. Hejnej to bude oprava a výmena poškodeného kanalizačného potrubia v budove ZŠ (6 242 eur), v ZŠ, A. Stodolu hydraulické vyregulovanie systému ústred-

Na MŠ Nálepková sa bude meniť strecha foto: autor

ného kúrenia v budove ZŠ (29 990 eur), v ZŠ, J. Kronera výmena elektroinštalácie, podlahovej krytiny a stierky v 5 triedach (9 666 eur), na školskej jedálni ZŠ, P. Mud-

roňa oprava poškodenej strechy (50 965 eur), v ZŠ s MŠ, Podhájska výmena vykurovacích telies a termostatické vyregulovanie (35 200 eur), v ZŠ s MŠ, Priehradná výmena sociálnych zariadení na prízemí (13 833 eur), na ZŠ s MŠ, Dolinského oprava poškodenej strechy (45 591 eur), na MŠ, Družstevná oprava komínov a dokončenie opravy atiky budovy (3 200 eur), v MŠ, J. Lettricha nákup teplovzdušnej trojhrúry do kuchyne (3 150 eur) a na MŠ, Nálepková výmena poškodených drevených trámov a výmena strešnej krytiny (56 313 eur).

V havarijnom fonde zostane po lete na nepredvídateľné havarijné situácie v našich školách a školských zariadeniach ešte 90 000 eur.

Bruno Horecký

Otázka pre advokátku

■ Milí čitatelia Martinských novín, radi by sme vám predstavili novú rubriku – Otázka pre advokátku.

Na úvod by sme vám chceli predstaviť advokátske povolanie, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou demokratického a právneho štátu.

Advokácia pomáha uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Výkon advokácie je zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektmi, obhajoba v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci, ak sa vykonáva sústavne a za odmenu.

Tak ako je uvedené aj na stránke Slovenskej advokátskej komory, v zmysle platného zákona. Každý advokát je právnik, no nie každý právnik je advokátom. Právnikom je ten, kto ukončil vysokoškolské štúdium na právnickej fakulte. Ak sa chce právnik stať advokátom, má pred sebou ešte dlhú cestu. Po skončení vysokoškolského štúdia druhého stupňa v odbore právo, musí sa zamestnať v advokátskej kancelárii na pracovnej pozícii advokátsky koncipient, získať takto najmenej 3-ročnú prax a následne zložiť advokátsku skúšku.

Advokát je slobodným povolaním a treba ešte dodať, že slovo advokátka, teda profesia pre ženy bola pred približne 150 rokmi na Slovensku neznámym pojmom. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa, tak ako nám uvádzajú vo svojej publikácii autori knihy „Prvé ženy v slovenskej advokácii“.

Je teda úžasné, že dnes toto povolanie môžu vykonávať bez obmedzenia tak muži, ako aj ženy.

Na Slovensku advokáti pôsobia ako členovia Slovenskej advokátskej komory, ktorá vykonáva kontrolu činnosti advokátov a skúma predpoklady uchádzačov pre výkon

povolania advokáta. Slovenská advokátska komora je zárukou, že advokáti zapísaní v zozname advokátov majú adekvátne právnické vzdelanie a spĺňajú prísne podmienky, ktoré sú kladené na výkon povolania advokáta.

Každá osoba prichádza počas svojho života do kontaktu s právnym poriadkom Slovenskej republiky. Niekedy je možné riešiť problémy bez potreby advokáta, ale často dochádza k prípadom, kedy je nutné požiadať o pomoc kvalifikovanú osobu.

Právo je zložitá vedná disciplína, ktorá sa neustále vyvíja a bez štúdia je zložitá pochopiť všetky procesy, súvislosti v širšom kontexte a riešiť situácie, ku ktorým dochádza v styku s právom.

Dôležitou činnosťou advokáta je poskytovať kvalifikované právne poradenstvo, ktoré pomôže vyriešiť problémy klienta alebo ho nasmeruje k správne právne riešenie jeho situácie. Osobitnou činnosťou advokáta je zastupovanie klienta pred súdom a obhajoba klienta v trestnom konaní. Každý má právo nechať sa zastúpiť v súdnom konaní a v trestnom konaní má obvinený právo na obhajobu.

JUDr. Silvia Tatarková

Splnením si povinnosti samosčítať sa, ste pomohli svojmu mestu

V nedeľu 13. júna bolo ukončené Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021. SODB 2021 je súčasťou celosvetového programu populačných, domových a bytových zisťovaní, uskutočňujúcich sa pod záštitou Európskej únie a Organizácie Spojených národov. Na Slovensku má viac ako 100-ročnú tradíciu.

Opakuje sa každých 10 rokov. Základné výsledky SODB 2021 budú zverejnené do konca roku 2022 a výsledky pre medzinárodné porovnania EÚ krajín najneskôr do konca roku 2024.

V Žilinskom kraji sa buď samosčítalo alebo využilo služby asistenta 671,6-tisíc obyvate-

ľov, čo je 94,6 % z odhadovaného počtu. Za celé Slovensko sa sčítalo 5,22 milióna obyvateľov.

Mesto Martin ĎAKUJE všetkým svojim občanom, ktorí si uvedomili, že pár sekúnd času a jeden klik môže zmeniť život v našom meste a NEVÁHALI sa sčítať. **Mesto Martin**

Poctivá práca v ovčiarstve sa stále opláti

Ľuboš Búľovský

foto: autor

Svetlým príkladom je mladý rodinný farmár a chovateľ oviec, na Salaši v Záturčí, ktorý sa stará cca o 700 ks oviec. Chov oviec a prevádzkovanie salaša je veľmi náročná dennodenná práca, ktorá zahŕňa okrem starostlivosti o zvieratá a zabezpečenie produkcie mlieka aj dojenie dvakrát do dňa a spracovanie získaného mlieka.

Produkty z ovčieho mlieka sa vyrábajú za prísnych hygienických podmienok, na ktorých majiteľ salaša Ľuboš Búľovský zakladá celý svoj výrobný program. O kvalite a maximálnom dodržaní hygienických štandardov na Salaši v Záturčí svedčí aj prestížne ocenenie hotových výrobkov z ovčieho mlieka na súťaži Ovenálie, kde sú odbornou skupinou posudzované anonymné vzorky ovčích a kozích výrobkov a na základe senzorických posúdení kvality výrobku sa stanovuje ocenenie v jednotlivých kategóriách.

Slovenský zväz chovateľov oviec a kôz pravidelne každý rok organizuje celoslovenskú súťaž ovčiarov o najlepší výrobok vyprodukovaný z mlieka oviec a kôz – súťaž Ovenálie, ktorá sa tradične usporadúva vo Východnej v mesiaci jún a súťaž prebieha pod odbornou garanciou Štátnej veterinárnej a potravinovej správy. Priebeh aj vyhodnocovanie dodaných vzoriek

zabezpečovali zástupcovia Regionálnych veterinárnych a potravinových správ SR.

Náš chovateľ a výrobca ovčích výrobkov Ľuboš Búľovský zo Salaša v Záturčí sa každoročne zúčastňuje tejto prestížnej súťaže, kde opakovane získava ocenenia svojich výrobkov. V tohtoročnej súťaži Ovenálie 2021 výrobky zo Salaša Záturcie získali nasledovné ocenenie: Ovčí hrudkový syr – 3. miesto; Ovčí údený syr – 1. miesto; Ovčia bryndza 100 % – 1. miesto; Žinčica – 1. miesto. Okrem týchto ocenení získal Salaš v Záturčí, Ľuboš Búľovský, SHR aj ocenenie „MAJSTER SYRÁR“.

Toto je príklad ako sa srdcom a poctivou prácou za dodržiavania všetkých hygienických pravidiel pri podnikaní v chove oviec a výrobe ovčích výrobkov, dá presadiť v rámci veľkej konkurencie aj medzi dlhoročnými producentami ovčích výrobkov. **Jana Cikhartová**

MČ Záturčie

Pomoc mamičkám bude už na jeseň

■ Jeden areál bude tvoriť celok, kde si každý nájde potrebný priestor. Aj o vytvorení jasiel v Záturčí sme sa tentokrát porozprávali s poslancami tejto mestskej časti.

Budova detských jasiel

foto: autor

Máme tu budovu bývalej Základnej školy na Ulici Aurela Stodolu, kde už je momentálne funkčná školská kuchyňa, ktorá varí pre Základnú školu A. Stodolu. Sídli tu aj Materská škola pre deti s poruchami autizmu. Keďže zostáva jeden voľný pavilón, bolo by škoda ho nevyužiť, a preto sme v spolupráci s mestským úradom a VÚC pripravili projekt na vybudovanie mestských jasiel pre deti. V najbližších prázdninových mesiacoch by chceli zrekonštruovať tieto priestory. Projekt dostal zelenú, je už na kontrole a začalo sa s verejným obstarávaním. Vzniknú tak plnohodnot-

né jasle, ktoré budú vlastne zdravotníckym zariadením, komplet zabezpečené odborným personálom, ale aj všetko vybavenie bude spĺňať všetky zdravotnícke a hygienické normy. Pre začiatok bude pripravených aj adekvátny počet miest čo znamená, že by sa tu umiestnilo približne 20 – 40 detí v prvej etape, a po dokončení ďalších priestorov, by tento počet mohol narásť až k počtu 50 – 60 detičiek. To je už celkom slušný počet pre toto mesto, ktoré by aj takto atraktívne služby pre rodičov, čo by malo určite dobrý

Zrekonštruovaná sála v kultúrnom dome

foto: autor

vplyv aj na demografickú krivku. Celý tento areál bude takto obsadený a bude tvoriť doslova jednoliaty celok. Tým, že bude tento areál oplotený, obývaný a strážený, vyhneme sa aj vandalizmu, ktorý sa tu z času na čas objavil a spôsoboval nám škody, ktoré sme

Kultúrny dom v Záturčí

foto: autor

museli opravovať aj na úkor ďalších aktivít.

Musela som sa opýtať aj na to, ako pokračuje rekonštrukcia kultúrneho domu, a kedy sa majú obyvatelia tešiť na otvorenie. Ako mi povedal T. Zanolit, čaká sa už len na kolaudáciu kultúrneho domu, ktorá by mohla prebehnúť do polovice júla, aby sa mohol tento stánok slávnostne koncom júla otvoriť.

Bude to mať aj jednu obrovskú výhodu pre dôchodcov, nakoľko sa plánuje prerábať v meste klub dôchodcov a istotne to nebude otázka len pár týždňov alebo mesiacov. Takto budú snáď do tej doby pripravené priestory pre seniorov, aby sa mali kde stretávať a neprišli o kontakty medzi sebou. V novom kultúrnom dome nájdu adekvátne miesto na svoje stretnutia, ale aj športové a kultúrne aktivity a možno časom vzniknú aj nové priateľstvá a nové nápady pre spoluprácu.

Jana Cikhartová

MČ Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany

100-tisíc rozdelia prioritne na ihriská pre deti a mládež

■ Na májovom rokovaní mestského zastupiteľstva dostal zelenú aj návrh na rozdelenie sumy 700 000 eur z rezervného fondu pre každú z mestských častí rovnako. To znamená, že v každej z nich majú poslanci k dispozícii 100-tisíc eur na individuálne riešenie aktivít.

Demontované ihrisko

foto: TV Turiec

„Je to tak, porporčne sa rozdelilo každá mestská časť rovnako, nie tak, ako býva zvykom, že sa prostriedky rozdeľovali podľa počtu obyvateľov. Pre našu mestskú časť, ktorá

je najväčšia, to síce nie je veľmi výhodné, ale zmierili sme sa s tým,“ prezradil predseda VMČ Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany Imrich Žigo. Aj keď problémov a námetov na riešenie je v každej časti neúrekom, v tejto mestskej časti sa poslanci rozhodli vyčlenené prostriedky investovať prioritne do detí a mládeže. „Chceme splniť to, čo sme sľúbili obyvateľom a reagovať na jeden z najčastejších sa opakujúcich a treba povedať, že oprávnených podnetov. Púšťame sa do obnovy detského ihriska na Sucháčkovej ulici,“ priblížil predseda VMČ. Reč je o ihrisku, ktoré fungovalo 10 rokov a následne bolo demontované. „šlo o taký PPP projekt, verejno-súkromné partnerstvo s nadáciou SAD Žilina, a. s. Oni to prefinancovali a my sme to postupne splácali.“ Následne prišla možnosť ihrisko dostať do vlastníctva za 1 euro. Túto však, poslanci po zistení skutkového stavu samotného ihriska, neprijali a požiadali majiteľa ihriska, aby si odniesol a odviezol všetky

komponenty, ktoré sa na ihrisku nachádzali. „Samozrejme, obyvateľom sme sľúbili, že vo veľmi dohľadnej dobe vybudujeme ihrisko nové. Ten pôvodný plán bol, urobiť to na dve etapy, v tomto a budúcom roku. To, že bolo pre našu mestskú časť pridelených 100-tisíc eur znamená, že už sa začalo súťažiť a ihrisko urobíme v jednej etape a najbohatšej variante. Ihrisko bude spĺňať všetky bezpečnostné kritériá a nebude to priestor, vyslovene pre tých úplne najmenších, ale pôjde o kombináciu slúžiacu, tak pre maličké, väčšie, ale aj tie staršie deti.“ Naprojektovaná suma síce predstavuje 70-tisíc eur, ale Imrich Žigo verí, že verejno-obchodnou súťažou sa cena zníži a prostriedky ešte zostanú aj na ihrisko na Ulici J. Mazúra. „Chceme jednoducho prostriedky tento rok investovať, predovšetkým, do detských ihrísk a vytvoriť tak adekvátny priestor pre voľnočasové aktivity našich detí a mládeže,“ uzavrel Imrich Žigo.

TV Turiec

MČ Sever

Čo nového v mestskej časti Sever?

■ Výbor mestskej časti Sever sa aj v ostatnom období zaoberal otázkami bezpečnosti chodcov a detí na exponovaných komunikáciách. No s príchodom jari riešil aj údržbu mobiliáru a renováciu detských ihrísk. Viac nám o tom povedal Jozef KRIŠTOFFY, predseda VMČ Sever:

V týchto miestach mal byť inštalovaný mechanický spomaľovač rýchlosti foto: autor

– Na základe požiadaviek a podnetov od našich obyvateľov mestskej časti Sever sme požiadali MsÚ o riešenie dopravnej situácie v niektorých lokalitách v MČ Sever. Jednou z problematikejších zón je Ulica severná, ktorá slúži na prístup ku katastru a bytovým domom obyvateľov. Mnohí vodiči nerešpektujú fakt, že ulica je v obytnej zóne a veľmi často prekračujú povolenú rýchlosť. Ulica je na ceste do škôl, vznikajú tu nebezpečné situácie medzi autami, deťmi, chodcami. Takže sme už viackrát požadovali na komunikácii nainštalovať spomaľovací prah, tzv. retardér. Žiaľbohu, stanovisko je také, že kompetentné orgány našu požiadavku zamietli. Odôvodnenie uvádzam v plnom rozsahu: „CSO a SMK spolu s ODI s požiadavkou na umiestnenie retardéra na Ul. severná s križovatkou Ul. Hurbanova nesúhlasí. Uvedená lokalita je obytnou zónou s najvyššou povolenou rýchlosťou 20 km/hod. Z tohto dôvodu umiestnenie cestného spomaľovača nie je potrebné.“

Napriek tomuto zamietavému stanovisku, ja osobne budem pokračovať v hľadaní riešenia na zamedzenie vzniku nebezpečných a kolíznych situácií na tejto ceste v našej mestskej časti. Budem opätovne požadovať o riešenie tejto situácie nielen dopravným značením,

ktoré vodiči často nerešpektujú, ale aj inštaláciou mechanického spomaľovača rýchlosti.

Riešili ste aj problém s upchatým kruhovým objazdom v Košútoch a tým čo to spôsobuje v obytnej zóne. Aký je výsledok?

– Áno, ďalším problémom je to, že počas dopravnej špičky je kruhový objazd v Košútoch upchatý. Množstvo vodičov to rieši tak, že ho obchádzajú cez Ulice severná a Hurbanova. To značne zvyšuje frekvenciu a množstvo áut na týchto uliciach. Tie nie sú na takúto premávku určené, ani dimenzované. Okrem toho opäť ide o premávku v tesnej blízkosti základnej školy, takže je tu vysoké nebezpečenstvo úrazu detí. Snažili sme sa túto situáciu riešiť. Našou požiadavkou bolo umiestnenie dopravnej značky – prejazd zakázaný, aby sme zamedzili vodičom obchádzať kruhový objazd cez uvedenú obytnú zónu.

Žiaľ, dostali sme opäť negatívnu odpoveď, pretože podľa novej vyhlášky č. 30/2020 dopravná značka – prejazd zakázaný, už neexistuje. No určite zorganizujeme v blízkej dobe stretnutie s príslušnými orgánmi, kde sa budeme snažiť tento problém taktiež vyriešiť tak, aby sme zvýšili bezpečnosť chodcov a detí v týchto obytných zónach.

Ale niečo sa predsa len podarilo, či?

– Áno, podarilo sa nám presadiť osadenie štyroch dopravných značiek Obytná zóna. Značky budú osadené na Ul. Jilemnického 29 – 41 a Zvolenská ul. 1 – 8. Legislatíva je definovaná v predpise č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke v § 59 – Osobitné ustanovenia o cestnej premávke v obytnej zóne, pešej zóne a školskej zóne. Ten hovorí, že v obytnej zóne chodci smú používať cestu v celej jej šírke, a hry detí na ceste sú dovolené. Vodiči tu smú jazdiť rýchlosťou najviac 20 km/h a pritom sú povinní dbať na zvýšenú ohľaduplnosť voči chodcom, ktorých nesmú ohroziť. Ak je to nevyhnutné, vodič je povinný zastaviť vozidlo.

Venovali ste sa aj údržbe mobiliáru. Čo je nového v tejto oblasti?

Aj lavičky dostali nový, kvalitný náter foto: autor

– V jednotlivých mestských častiach sa nachádza množstvo mobiliáru, ktorý je vyrobený z veľkej časti z prírodného materiálu – dreva. Avšak drevo si vyžaduje pravidelnú údržbu a starostlivosť. Z tohto dôvodu sme aj v našej mestskej časti pristúpili k ošetrovaniu nášho mobiliáru. Predídeme tak nákladnejšiemu riešeniu – výmene jednotlivých častí, či celým kusom mobiliáru, ktoré by sa pri zanedbaní údržby zničili.

Ideme cestou prevencie a všetky lavičky a iné drevené konštrukcie sme sa rozhodli obrúsiť a ošetriť náterom, aby nám slúžili aj počas ďalších rokov. Je to oveľa lacnejšia a efektívnejšia cesta.

Napríklad v Parku francúzskych partizánov sa počas mesiaca máj natreli všetky lavičky a v júni sme realizovali aj údržbu a natretie pergoly pri detskom ihrisku. V týchto prácach budeme pokračovať vo všetkých častiach nášho sídliska. Okrem toho budeme revitalizovať aj detské ihriská. Prvky, ktoré na nich nespĺňajú požadované kritériá budú musieť byť odstránené. Ostatné budú zrenovované. A ihriská doplníme aj novými atraktívnymi prvkami pre deti, dodal Jozef Krištoffy.

Ján Farský

Údržba pergoly sa musí vykonávať priamo na mieste foto: autor

Inzerujte v Martinských novinách

cenník a bližšie informácie nájdete na www.martinskenoviny.sk

Nechodia vám Martinské noviny?

môžete nás kontaktovať e-mailom na redakcia@martinskenoviny.sk

Vaše postrehy, námety, pripomienky

posielajte e-mailom na adresu

redakcia@martinskenoviny.sk

MČ Stred

Obnova chodníkov a zábradlí

■ V mestskej časti Stred sa v máji a júni opravovali najmä výtlky, chodníky a komunikácie, ale aj zábradlia. Financie sa čerpali z rozpočtu mesta Martin a z rozpočtu mestskej časti Stred.

Obnovený chodník na Ul. Kohútovej foto: autor

Obyvatelia mesta sa sťažovali na poškodený chodník na Ul. Kohútovej, v smere od rímskokatolíckeho Kostola sv. Martina ku Národnému cintorínu. Dokonca prišli aj sťažnosti kvôli pádom ľudí na tomto frekventovanom chodníku.

Kompletne sa nedávno opravilo 600 m² tohto chodníka, na ktorý bol položený asfalt v hrúbke 6 cm. Cena opravy bola 15 000 eur bez DPH.

Na Štúrovom námestí 9, 11 SVB a obyvatelia štvrte požadovali pod a pred podchodom opravu poškodeného chodníka. Orezanie, frézovanie, likvidácia odpadu, vyčistenie

Nový asfaltový povrch na Štúrovom námestí 9, 11 foto: autor

miesta, polozenie asfaltu, zhutnenie a výšková úprava poklopu vyšli VMČ Stred približne na 3 000 eur bez DPH.

V mestskej časti Stred okrem toho na jar vyasfaltovali množstvo výtlkov, ale aj malý bezbariérový výjazd na Ul. Holubyho 2, ktorý

Obnovené zábradlie na Štúrovom námestí foto: autor

požadovali mamičky kvôli prejazdu s kočíkmi.

Na Štúrovom námestí konečne začala aj obnova kovových zábradlí. Poškodené a nebezpečné zábradlia budú odstránené, zachovalé sa postupne čistia, ošetrojú a natierajú novým náterom.

Obnova ďalších komunikácií, chodníkov, lavičiek a detských hracích prvkov bude v lete pokračovať podľa podnetov obyvateľov, zápisníc z VMČ Stred a finančných možností mestskej časti.

Bruno Horecký

Nový bezbariérový výjazd na Ul. Holubyho 2 foto: autor

MČ Podháj – Stráne

Po rokoch je z parkoviska konečne klzisko

■ Najdrahšie parkovisko v Martine si konečne našlo svoje uplatnenie, pre ktoré bolo určené. Že to bola cesta neľahká a neskutočne dlhá, konštatovali aj poslanec MZ Zdenko Kozák, ale aj primátor mesta Ján Danko.

Primátor pred pár dňami na sociálnej sieti ukázal občanom rozhodnutie kolaudačnej komisie presne v deň, keď nadobudlo toto rozhodnutie právoplatnosť. Ako povedal, je nesmierne rád, že sa dobrá vec podarila a konečne bude táto stavba slúžiť celoročne svojmu účelu.

Ako jediný z poslancov mestskej časti Podháj – Stráne mal túto investičnú akciu vo volebnom programe poslanec Kozák. Ako nám povedal, bola to jeho priorita už v roku 2010, keď vstupoval do mestskej komunálnej politiky, vtedy ako kandidát na primátora. Vždy

mu bol šport blízky a hokej obzvlášť, tak cítil potrebu túto rozostavanú stavbu posunúť dopredu k úspešnému koncu. Nie všetko sa darí realizovať rýchlo a na počkanie. Sám, ako konateľ stavebnej firmy vie, že procesy nenapredujú tak, ako si to občania predstavujú. Legislatíva a občas aj úradníci si nechávajú niekedy príliš veľa času. Vždy to záleží aj od požadovaných financií. Ako povedal, už v minulom volebnom období boli na to pripravené financie, ale nakoniec sa museli termíny a využitie preložiť aj preto, lebo mesto bolo v nútenej správe. Som veľmi rád, že aj s terajším primátorom, ale aj celou „partiou“ ľudí sme našli spoločnú reč a konečne sa dieľo podarilo. Veľmi ma teší, že takto budú mať možnosť nielen sa vychovávať mladé hokejové talenty, ale ľadová plocha bude slúžiť aj celoročne občanom. Aj keď to trvalo, na vkus

občanov nekonečné roky, je to pocit radosti. Áno, som rád, že je to hotové, bola to moja téma a na konci dňa som spokojný.

Jana Cikhartová

Malí hokejisti so Zdenkom Kozákom foto: autor

MČ Košúty

Bude v Košútoch nové detské ihrisko?

■ Na sídlisku Košúty má byť vybudované nové ihrisko. S touto iniciatívou prišiel poslanec MsZ Dalibor Steindl. Požiadali sme ho aby nám zámer bližšie predstavil.

Vizualizácia ihriska Košúty
vizualizácia: archív D. Steindla

– Ako má ihrisko vyzerieť?

V prvom rade je špecifické v bezbariérovom prístupe. Povinné prvky sú navrhnuté aj pre prístup hendikepovaných detičiek, napr. aj na vozíku, resp. so sťaženým pohybom. Hlavný motív je, aby sa deti vedeli hrať spolu bez ohľadu na ich obmedzenia. 3 hracie prvky sú povinné, a to pieskovisko, čln, kolotoč a hojdačka hniezdo. To sú hlavné inkluzívne prvky. Ďalších 8 je voliteľných. Budem sa snažiť, aby bola celá získaná dotácia vyčerpaná do maximálnej miery v rámci priestorových možností pozemkov. Samozrejme, prvky budeme vyberať v rámci VMČ tak, aby boli pre nás aj dlhodobo udržateľné a jednoduché na údržbu.

– Koľko bude vybudovanie ihriska stáť a z akých zdrojov to bude hrazené?

Podarilo sa nám získať dotáciu 50-tisíc eur z Ministerstva práce a sociálnych vecí a rodiny SR. Terénne úpravy a dopadové plochy sa financujú z vlastných zdrojov v rámci 10 % spolufinancovania, to budeme financovať z prostriedkov MČ Košúty. Projekt sa bude realizovať na základe projektovej dokumentácie od architekta a akademického sochára pána Kliského. Projektová dokumentácia bude v stupni pre stavebné povolenie a je zadarmo ako súčasť projektu.

– Kde bude ihrisko umiestnené?

Ihrisko by malo zapadnúť do celkovej scenérie. Hlavným materiálom hracích prvkov je agátové drevo. Povrchová úprava bude tvorená nátermi v prírodných odtieňoch, ktoré nechajú vyniknúť prirodzenú štruktúru dreva. Zámerom je vytvoriť ihrisko, ktoré bude esteticky zakomponované do prostredia a nebude v ňom pôsobiť rušivo. Ihrisko chceme umiestniť v Košútoch v rámci oddychov-

vo-rekreačnej zóny pri Sklabinskom potoku (Jordán). V súčasnosti máme vytypované 2 lokality a presné umiestnenie zadefinujeme až po vyjadreniach obyvateľov, ÚHA a dotknutých orgánov. Najreálnejšie vyzerá lokalita Záhumnia, ktorú sa snažíme dlhodobo zrekultivovať.

– K zámeru vybudovania a umiestneniu ihriska sa začali negatívne vyjadrovať „aktivisti“. Aký je váš názor?

Je mi ľúto takejto reakcie niektorých „aktivistov“, ktorá je z môjho pohľadu dosť nafúknutá. Zrejme sa niektorí domnievali, že ihrisko chceme umiestniť z južnej strany Hrádku, čo ale nie je pravda. Niektorí si dokonca mysli, že to bude stáť na NKP Hrádok, tam kde je historický cintorín. O takej lokalite sa nikdy neuvažovalo. Jedna z vytypovaných lokalít je severná strana Hrádku od Ul. C. Majerníka. Opäť sa potvrdzuje, že Internet je dobrý sluha, ale zlý plán a klebety a hoaxy sa šíria rýchlejšie ako fakty.

Kolotoč vizualizácia: archív D. Steindla

– Niektorí odporcovia zámeru argumentujú aj tým, že sa tým ohrozia vretenice, migrácia žiab a podobne. Podľa nich by sa mala k projektu vyjadriť aj Správa NP Veľká Fatra. Čo si o tom myslíte?

Nie je to relevantná otázka vzhľadom na to čo som už povedal. S ochranármi z NP Veľká Fatra mám veľmi dobré vzťahy a viaceré aktivity v okolí mesta Martin s nimi komunikujem v bežnom režime. V rámci zastavaného územia mesta a intravilánu rešpektujeme vždy územný plán. Aj čo sa týka tohto konkrétneho ihriska, ide hlavne o voľne stojace prvky – ako kolotoč, preliezačky, pieskovisko atď., ku ktorým sa ochranári podľa môjho názoru vyjadrovať nemusia. A ohľadom jedovatých plazov v zastavanom území mesta? Ja osobne by som bol rád, keby vretenice odmigrovali z tejto lokality. Každoročne ich máme vo vnútri sídliska, čo, musíte uznať, nie je ideálny stav. V tomto prípade skôr potrebujeme chrá-

Lod' Pinta vizualizácia: archív D. Steindla

niť deti pred smrteľne nebezpečným uhrýznutím, nie naopak.

– Vy sám ste pôsobili dlhé obdobie ako aktivista. Teraz sa stretávate s „aktivizmom“ zameraným proti vášmu zámeru. Aký je to pocit?

Čo sa týka aktivizmu, páčia sa mi a podporujem aktivity zamerané na skrášľovanie okolia panelákov a životného prostredia na našom sídlisku. Sám som ako aktivista v tomto duchu pôsobil dlhé roky. Toto sú aktivity, ktoré majú z môjho pohľadu veľký zmysel. Zmysel skrášľovať, rozvíjať a urobiť čo najviac aj pre radosť našich detí. Ako príklad môžem spomenúť partiu okolo pána Rybára z Ul. Alexyho, ktorá skrášľuje okolie celej ulice. Už menej chápem jedincov, ktorí sú fanaticky proti akejkoľvek ľudskej činnosti na obývanom sídlisku v mene tzv. ochrany prírody. Treba si uvedomiť, že hovoríme o priestore v intraviláne mesta v tesnej blízkosti obytných domov.

Dovolím si tvrdiť, že príroda Turca má oveľa väčšie problémy, ako tento pseudoprávny problém. A dovoľm si tvrdiť, že viacerých miestnych kriklúnskych aktivistov som nevidel napríklad priväzovať sa o stromy v turčianskych lokalitách, kde sa drasticky a masívne ničí príroda legálnou aj nelegálnou ťažbou dreva, obrovskými čiernymi skládkami a ďalšími spôsobmi. Nevidel som ich ani tu v Košútoch, keď som ja aktívne bojoval proti výrubu stromov.

Ján Farský

Pôvodne plánované miesto pre ihrisko foto: TVT

MČ Priekopa

Areál SIM-u je po pandémii pripravený

■ **Rekreačno-oddychový, ale aj športový areál SIM-u, mal minulý rok svoju neplánovanú oddychovú sezónu. Pandémia sa podpísala aj pod jeho využívanie. Teraz, keď sa začala situácia zlepšovať, sme sa rozprávali s Ľubomírom Vaňkom o plánoch na toto letné obdobie.**

Priestor na korčuľovanie

foto: autor

Minulý rok zasiahla pandémia všetky oblasti a výnimkou nebol ani SIM. Nie že by hasiči nechceli alebo nemali záujem, ale hlavne boli vyťažení pri asistenciách ohľadom testovania. Aj keď mali veľa vecí predpokladaných a, dokonca, aj sponzorsky zabezpečených, tak to muselo ísť všetko nabok, a prioritou sa stalo zdravie a pomoc občanom. Nebola to len pomoc na testovacích miestach, ale hlavne, následná dezinfekcia a aj pomoc pri jednotlivých činnostiach odborných štábov. Táto činnosť im zaberala čas nielen vlni, ale aj skoro do konca apríla tohto roku. Brzdilo ich pri aktivitách v SIM-e, aj obmedzený počet klientov pre stretávanie sa, ale niektoré činnosti sa predsa len podarilo realizovať. Hoci to nie sú veci voľným okom viditeľné, sú radi, že sa im podarilo zvládnuť. Jednou z nich je aj oprava jednotlivých kanalizácií, ktoré už bolo potrebné vymeniť a opraviť.

Sú to veci, ktoré síce zakopali do zeme, ale je to pomerne veľká investícia. Výmeny sa dočkal aj prívod vody lebo aj naň sa roky už chystali.

Teraz sa situácia lepšie, a konečne sa môžu sústrediť aj na to, ako vdýchnuť znovu život do tohto areálu. Do múzea sa im podarilo získať nové exponáty, čo si tiež vyžiadalo svoj čas a súčinnosť ľudí na ministerstve vnútra. Keďže areál je otvorený počas celého roka, aj tento rok ho môžu občania využívať od 6. hodiny ránej do 21. hodiny večer počas pracovných dní, piatkov a sobota je záverečná presunutá na 22. hodinu.

Začali sa ozývať školy a škôlky, ktoré boli naučené tráviť v tomto areáli svoje aktivity. Chceli by tu zas stráviť časť školských výletov, ale aj niektoré oslavy a športové súťaže. Keďže niektoré školské zariadenia budú otvorené aj počas leta, už teraz avizujú svoj záujem a požiadavky na rezervácie termínov. Ako povedal pán Vaňko, oni zas budú apelovať na dodržiavanie všetkých pandemických opatrení aj na vonkajších priestoroch. Vnútorne priestory budú taktiež striktné dodržiavať pandemické opatrenia. Momentálne riešia opravy pieskovísk a ihrísk, ale aj všetkých vonkajších prvkov,

Oddychová zóna

foto: autor

Grilovacia zóna v SIM-e

foto: autor

na ktoré nebol počas predchádzajúcich mesiacov čas. Pribudnú nové pieskoviská pre deti. Veľmi ich teší, že si tento priestor zamilovali rodičia s malými deťmi, ktoré sa tu cítia bezpečne, a keďže je areál ohradený a prilahlé parkoviská sú zatiaľ dostatočné, tak majú tu svoj svet. Chystajú sa opraviť aj vitalpark, lebo tomu už zub času nahlodil aj posledné zvyšky funkčnosti, hlavne na drevených prvkoch. Postupne ich vymenia a doplnia o ďalšie, aby si tu našli svoj priestor všetky vekové kategórie. Plány sú, a aj chuť všetko realizovať, tak snáď do konca augusta by sa to mohlo podať. Aj mesto im prispelo finančne, a postupne sa vracajú aj sponzori, tak sa neboja týchto výziev. Aj tento rok rátajú s využívaním gril zón, kde návštevníkom bezplatne poskytujú drevo a vodu. Okrem kulinárskeho zážitku, ktorý si sami pripravujú, majú možnosť aj zašportovať si. Deti sa s obľubou zastavia pri kontaktnej minizoo. Zatiaľ má síce len niekoľko základných obyvateľov, sliepky, morky, pávy a nejaký dobytok, ale už sú pripravené kóje aj pre ďalšie zvieratká.

Deň strávený v tomto areáli, nie je deň stratený, ale je to deň, ktorý je užitočne strávený pre celú rodinu. Nie je div, že pokiaľ to opatrenia dovoľia, budú to mať tento rok zas občania plne k dispozícii.

Jana Cikhartová

Komentáraniny Milana Lechana

foto: Braňo Konečný

Na margo júla

Neviem ako vy, ale ja sa potím ako somár v kufri a tak najradšej by som túto rubriku naplnil iba holými vetami, vyzliekol si aj svoje mäso a chodil iba v kostiach...

Akí sme my Slováci?

Jedni vravia, že sme národ holubičí, lebo sa na každého vyšpiníme a iní hovoria, že sme národ slepačí, lebo veľa znesieme.

Prvá pomoc pri úpale

Postihnutého vynesieme do prievanu, prípadne ho ovievame stoeuroukou.

Poetická prehánka zo Strání

Keď je leto tu a s ním čulý turistický ruch, Iksypsilon v praxi uplatňuje vetu: slnko – vodka – vzduch.

Rada potomkom pri rieke Turiec

Pri kúpaní musíte byť opatrní a neplávať tam, kde sú víry s mäkkým i.

P. S.

Televízia nikdy nenahradí noviny, lebo televízorom sa nedá zabiť mucha.

Milan Lechan

Martin Benka odišiel pred polstoročím

■ 28. júna ubehlo 50 rokov od úmrtia národného umelca Martina Benku. O jeho výtvarnom odkaze a spätosti s našim mestom i Turcom sme sa rozprávali s Monikou Válekovou, kurátorkou SNM v Martine – Múzea Martina Benku.

– Prosím vás najprv o niekoľko najdôležitejších životopisných údajov.

Martin Benka sa narodil sa v roku 1888 v Kripolci (dnes Kostolište) na Záhori. Umelcová cesta za umením, vzhľadom na nepriaznivé rodinné materiálne podmienky, nebola priamočiara. Vyučil sa za maliara-natierača v Hodoníne, touto prácou sa živil vo Viedni. Tam sa zoznámil s českým novinárom Janom Josefom Langnerom, ktorý Benkovi sprostredkoval štúdium na súkromnej škole významného českého krajinára Aloisa Kalvodu v Prahe. Po takmer piatich rokoch štúdia v roku 1914 si prenajal vlastný ateliér v Prahe. Po vzniku Československa v roku 1918 Benka síce zostal žiť v Prahe, no naplno vstúpil do slovenskej kultúry. Každoročne cestoval na Slovensko, aby prevažne v horskej krajine hľadal motívy pre svoje diela. V roku 1937 získal Cenu slovenskej krajiny – Štefánikovu krajinskú cenu za výtvarné umenie a na Medzinárodnej výstave umenia a techniky v Paríži (nazývanej svetová) získal striebornú medailu za obraz Krajina z Terchovej. Po rozpade Československa v roku 1939 odišiel z Prahy a usadil sa v Martine. V rokoch 1940 – 1941 organizačne

Ateliér Martina Benku foto: archív SNM v Martine

viedol a pedagogicky pôsobil na Oddelení kreslenia a maľovania na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave, bol vymenovaný za mimoriadneho profesora. V roku 1945 sa stal sa zakladajúcim členom martinského združenia Trojštít. V roku 1959 sa presťahoval do nového domu s ateliérom a obrazárňou na Kuzmányho ulici v Martine. O rok neskôr čiastočne sprístupnil ateliér a obrazáreň verejnosti. Zomrel 28. júna 1971 v Malackách, pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

– V čom vidíte najväčší význam Martina Benku pre slovenské výtvarné umenie, ale aj pre Slovákov? V čom je sila jeho diel?

Martin Benka svojou tvorbou položil základné piliere modernej slovenskej výtvarnej kultúry. Ako prvý slovenský maliar sa odpútal od maľovania okolitého sveta tak, ako ho vidíme. Na plátnach svojich obrazov zachytil to, čo vnímame viac pocitmi ako zmyslami. Historička umenia Ľudmila Peterajová pri príležitosti umelcových 80. narodenín v roku 1968, napísala: „...bol nesporne prvý slovenský maliar, čo vedome hľadal črty, tvary, farby, ktorými sa toto etnikum a táto krajina odlišujú od iných“. Sila jeho diela je v malebnosti, veľkoleposti, sviatočnosti slovenskej krajiny a človeka, ktorých mýtus tvoril na plátnach svojich obrazov. Popri maliarskej tvorbe sa od 20. rokov 20. storočia až do sklonku života venoval aj dizajnerskej tvorbe – návrhom na knižné obálky, plagáty, tvoril knižné ilustrácie, neskôr navrhoval známky, bankovky a tvoril aj návrhy pre architektúru. Ilustroval knihy a tvoril husle obmieňajúc ich zaužívanú podobu – najznámejšie sú jeho tzv. kubistické husle.

– V ktorých rokoch sa maliar prisťahoval do Martina a ako je jeho tvorba spätá s týmto mestom, Turcom?

Benka sa v jeseni 1939 nastahoval do ateliéru situovaného v podkroví jedného z troch bytových „Tatra“ domov. Prvé dve desaťročia v Martine žil v tomto prenajatom ateliéri, odkiaľ sa v roku 1959 presťahoval na druhú stranu tej istej ulice do dnešného Múzea Martina Benku (ďalej MMB). Mesto Martin korešpondovalo s umelcovou predstavou žiť v pokojnejšom mestečku, odkiaľ bolo relatívne blízko do prírody turčianskej i liptovskej, ktoré rád navštevoval a maľoval.

Mesto Martin a prírodu Turca zobrazoval od začiatku 20. rokov 20. storočia. Na olejomalbách a kresbách zobrazil napríklad martinskú ulicu a veduty mesta, na ktorých vyobrazil pohľad na Martin obkolesený vencom hôr. Neskôr, v druhej polovici 40. rokov 20. storočia vytvoril kolekciu diel väčšieho formátu z miest v Turci spojených so Slovenským národným povstaním a bojmi počas 2. svetovej vojny (Dubné skaly a iné).

– Martin Benka má v našom meste svoje múzeum. Kedy vzniklo a čo v ňom môžu návštevníci uvidieť?

Múzeum sídli vo vilke, v ktorej tento maliar žil a tvoril viac ako jedno desaťročie – od roku 1959 fakticky až do svojej smrti v roku 1971. Už v roku 1960 daroval štátu väčšiu časť svojich najvýznamnejších diel, po smrti formou

Hrob Martina Benku na Národnom cintoríne

foto: autor

testamentu daroval štátu aj ostatný majetok. V jeho dome bolo po jeho smrti zriadené Múzeum Martina Benku, ktoré dostalo do správy Slovenské národné múzeum v Martine. MMB je jednou z jeho šiestich zložiek.

Interiér múzea bol až do momentálne prebiehajúcej rekonštrukcie zachovaný v pôvodnej podobe. Približoval Benku ako zaujímavého „renesančného“ človeka so všestrannými umeleckými záujmami: výtvarnými i menej známymi hudobnými či literárnymi. Okrem jeho diel sa v múzeu zachovala zbierka keramiky a iných predmetov z vidieckeho prostredia, nábytok, osobné predmety, hudobné nástroje, na ktorých hrával i husle, ktoré upravil.

– Múzeum je momentálne v rekonštrukcii. Čo je jej zámerom a kedy sa predpokladá ukončenie?

Kompletná rekonštrukcia sa začala v apríli 2020, SNM v Martine v spolupráci s pracovníkmi Krajského pamiatkového úradu v Žiline – Pracovisko Martin sa usilujú zachovať a prinavrátiť budove jej pôvodný vzhľad. Pribudne návštevnícke zázemie, ktoré doteraz absentovalo. Nové technológie zabezpečia ochranu a vhodné klimatické podmienky pre zbierkové predmety. Plánovaný termín opäť

tovného otvorenia múzea je predbežne stanovený na druhú polovicu roku 2022.

Expozície MMB zostanú aj po rekonštrukcii v pôvodnej podobe, ktorá najlepšie vystihuje atmosféru bývania 60. rokov 20. storočia i umelcovu osobnosť a životný štýl.

– Kde sa môžeme v našom meste stretnúť s dielami Martina Benku okrem jeho múzea?

Benka umelecky obohatil viaceré martiniské budovy. Na budovu Roľníckej vzájomnej pokladnice v centre mesta navrhol sgrafitá – mládenca a devu v ľudových odevoch s názvom Zlatý klas a Strieborná niť. Navrhol aj sgrafitá na budovu Slovenského národného múzea v Martine, ktoré však neboli realizované. Okrem toho maľoval diorámy do expozícií SNM – Etnografického múzea, jedna z nich sa nachádza na medziposchodí. Jedna z umelcových nepočtených sakrálnych olejomalieb Matka Božia ustavičnej pomoci sa nachádza v Kostole sv. Martina. V 50. rokoch 20. storočia výtvarne dotvoril hladisko dnešného Slovenského komorného divadla, závesné obrazy z neho sú v súčasnosti rozmiestnené vo foyeri a na chodbách.

Obohatením a spštením mestskej ar-

Múzeum Martina Benku v Martine
foto: archív SNM v Martine

chitektúry v zástavbe rodinných domov je Benkov dom s ateliérom, funkcionalistická stavba, ktorá je v porovnaní s ostatnými štandardnými mestskými dobovými domami a interiéromi už na prvý pohľad odlišná.

– Myslíte si, že majstrove diela môžu osloviť aj súčasníkov? Máte pocit, že mladí ľudia poznajú túto osobnosť a vnímajú jej výtvarný odkaz?

V dobe, veľmi rozkolísaných hodnôt, ktorú

žijeme je veľmi ťažké rozlíšiť a porozumieť kvalitnému umeniu a teda aj vedieť oceňovať Benkovo umenie, ale aj jeho osobnosť i službu národu. Spočívala aj v tom, že jeho maliarske začiatky často sprevádzal materiálny nedostatok a s tým spojené odriekanie. Keďže chcel, aby jeho dielo zostalo v celosti zachované pre budúce generácie, rozhodol sa veľkoryso ho darovať štátu.

Treba si však uvedomiť, že svet, ktorý umelec zobrazoval je už pre mnohých súčasníkov, najmä mladšie generácie veľmi vzdialený a ťažko pochopiteľný. Treba im ho však približovať, vysvetľovať, čím majú príležitosť spoznať svoje hoci aj vzdialené korene. MMB a umenie Martina Benku má však aj v súčasnosti mnohých stálych či príležitostných priaznivcov, ktorí chcú hlbšie poznať a pripomínať si „malebné“ jadro slovenskej umeleckej kultúry. Viacerí návštevníci sa do múzea vracajú pravidelne. Možno aj kvôli nostalgii za „strateným svetom“, sprítomneným na Benkových obrazoch, umocneným i jeho osobnosťou, ktorú jedinečne pripomínajú práve interiéry umelcovho múzea, ktoré po rekonštrukcii nadobudnú ešte dôstojnejšiu podobu.

Ján Farský

Medaila Martina Benku

■ Slovenská numizmatická spoločnosť, pobočka Martin, v súlade so svojím plánom propagovať osobnosti a udalosti nášho mesta i regiónu, sa rozhodla pri príležitosti 50. výročia úmrtia národného umelca Martina Benku vydať pamätnú medailu. O tomto počíne nám porozprával Vladimír Bullo, predseda martinskej pobočky Slovenskej numizmatickej spoločnosti.

– Prečo práve Martin Benka?

Averz sadrového modelu medaily
foto: archív Vladimíra Bullu

Život tohto významného slovenského maliara je spätý s Martinom. Žil a tvoril tu dlhé roky, má tu aj svoje múzeum. Je čestným občanom nášho mesta. Sme presvedčení, že takáto osobnosť si zaslúži aby sme si ju pripomenuli aj touto formou – pamätnou medailou v striebre a medi. Priblížime ho takto zberateľom, ale aj verejnosti v Turci i na celom Slovensku.

Slovenská numizmatická spoločnosť v roku 1990 vydala aj medailu venovanú národnému umelcovi Fraňovi Štefunkovi. Najnovšia medaila je desiata v poradí z produkcie našej pobočky.

– Kto je autorom medaily?

Medaila bude mať priemer 60 milimetrov. 40 kusov bude v striebre a 50 kusov bude v medi.

Autorom je Štefan Novotný z Kremnice. Je to jeden z najlepších slovenských tvorcov medailí.

Z jeho dielne vyšlo mnoho medailí osobností, ako aj veľa návrhov na mince našej republiky. Za svoju tvorbu získal množstvo ocenení. Rozhodne je jeden z najkvalitnejších tvorcov portrétnych medailí.

Medailu sme okrem portrétu umelca poňali i ako prezentáciu motívov, ktorým sa Martin Benka často venoval vo svojej tvor-

Reverz sadrového modelu medaily
foto: archív Vladimíra Bullu

be. Sú to motívy slovenskej krajiny, ľudí v nej a matky s dieťaťom.

– Aký je záujem o medailu?

Veríme, že medailou si naša numizmatická spoločnosť dôstojne pripomenieme umelca, ktorý si to rozhodne zaslúži. Záujem zberateľov je už teraz veľký. Teší nás to a motivuje k tomu, aby sme vo svojom pláne propagácie významných osobností a udalostí Martina i Turca pokračovali naďalej.

Ján Farský

Dvadsaťdva dier v rodnej zemi

■ V dňoch 15. až 17. júna sa konalo v Martine tradičné podujatie venované literatúre – Slovesná jar 2021. Na niekoľkých miestach sa na besedách s návštevníkmi stretli autori diel, diskutovalo sa tiež o láske k literatúre a jej poslaní v našej súčasnosti, no mohli sme si pozrieť i literárno-hudobné pásma, či divadelné predstavenie.

Autor Martin Kubuš a moderátorka Zuzana Bukovenová foto: autor

Súčasťou tohtoročnej Slovesnej jari bola prezentácia románu **Dvadsaťdva dier v rodnej zemi** a beseda s jeho autorom Martinom Kubušom v Múzeu Andreja Kmeťa. Scenáristicky a režijne pripravila podujatie Zuzana Bukovenová. Zhostila sa aj úlohy moderátorky. Publikum v príjemnom, atraktívnom prostredí múzea tvorili študenti Strednej odbornej školy dopravnej v Martine. Ukážky z románu čítal Patrik Štancel a hudobným hosťom bol Tomáš Dobrík.

Téma románu je pre tých, ktorí cestujú, alebo častejšie cestovali do Banskej Bystrice vlakom zaujímavá, pre niektorých dokonca fascinujúca. Najnovšie dielo banskobystrického autora a prekladateľa Martina Kubuša, totiž zachytáva príbeh a históriu budovania železnice medzi Banskou Bystricou a Hornou Štubňou, konkrétne budovanie dvadsiatich dvoch tunelov. Je možno povedať, že v tomto prípade ide o stavbu tisícročia. V anotácii ku knihe vydavateľstvo Signis uvádza: „Vzhľadom na to, že trať prechádza masívnymi horami – križovatkou Nízkyh Tatier, Kremnických vrchov, Starohorských vrchov a Veľkej Fatry – budovanie tejto železnice nebolo jednoduché a vyžiadalo si svoje obete. Napriek tomu do dnešných dní táto stavba predstavuje inžiniersky klenot (nielen) Slovenska.“

Román *Dvadsaťdva dier v rodnej zemi* je ponor do duše mladého Stredoslováka, bývalého vysokoškolského učiteľa, ktorý sa prostredníctvom historického exkurzu približuje k podstate vlastného ja. Hlavná postava, Karol, sa neplánovane ocitá vo vlaku a jeho známy, starý pán profesor, rodák z Harmanca, mu rozpráva o druhej svetovej vojne a o výstavbe Trate SNP, azda najmalebnejšom úseku magistrály spájajúcej Banskú Bystricu s Martinom.

Vykoľajený Karol zisťuje, že niektoré javy prežijú všetky režimy, nestrácajú na podstate

a svedčia o tom, že ľudstvo sa usiluje o premostenie priepasti a nápravu v každej dobe. V profesorovi nachádza priateľa, ktorého nikdy nemal, a v jeho dcére ženu, ktorú by chcel. Na ceste životom na nás číhajú temné úseky,

Patrik Štancel číta ukážky z románu foto: autor

ale po tmavom tuneli vždy prichádza nové denné svetlo... a potom ďalší tunel, a potom svetlo, a zase tunel, a svetlo... a tunel, a voda, a svetlo, a životodarná voda, a tma, a svetlo... Autor knihy vzdáva hold ľudskej práci, ľudskému umu a slovenskej prírode. Kritizuje ľudskú povrchnosť.“

Áno, aj o tomto hovoril Martin Kubuš na besede v Múzeu A. Kmeťa. Jeho román je pre mňa osobne cenný tiež pre to, lebo nám približuje príbeh 22 tunelov, ktoré boli v ťažkom teréne vybudované za štyri roky! Aké to zrkadlo a facka súčasným „budovateľom“, ktorí nedokázali vybudovať jeden tunel v Dubnej skale za množstvo rokov.

Ján Farský

Martin včera a dnes

■ Milí priatelia!

V dnešnej časti rubriky **Martin včera a dnes** si predstavíme jeden z najkrajších domov na bývalej Ulici A. Halašu – dom kožušníka A. Ťahúňa.

Bývalá Ulica A. Halašu, dnes A. Kmeťa, bola vytýčená na začiatku 20. storočia a už v prvej dekáde dostala svoju terajšiu podobu. Malo ísť o nové spojenie priamo z centra mesta na železničnú stanicu. Dovtedy bolo mesto spojené so železničnou stanicou iba

Vajanského ulicou, ktorá je v súčasnosti asanovaná.

Rohový dom obchodníka a remeselníka Andreja Ťahúňa bol postavený Samuelom Kulfanom a Jánom Hlavajom v roku 1905.

A. Ťahúň sa vyučil za kožušníka a vo svojom remese sa postupne zdokonaľoval v Budapešti, v Lipsku a v Paríži. V roku 1918 odkúpil rohový dom, v ktorom zriadil svoje vlastné kožušníctvo.

Po znárodnení v 50. rokoch 20. storočia bol vedúci kožušnickej prevádzky Obnova. So svojimi výrobkami sa zúčastňoval na výstavách, na ktorých získal viacero ocenení. Napr. v Bratislave (1911), v Malackách (1922) a ďalšie.

Vo vojnových rokoch sa zapojil do protifašistického odboja. Za túto činnosť bol taktiež

Foto z knihy Martin včera a dnes

ocenený a vyznamenaný (Rad SNP I. stupňa, Československý vojnový kríž a ďalšie).

Dom prešiel výraznou stavebnou premenou, pri ktorej však prišiel o všetky výrazné architektonické prvky zo začiatku 20. storočia. Len pre zaujímavosť, v Martine takéto rohové domy s totožnou dispozíciou a s ozdobnými prvkami boli dva. Ten druhý stál na križovatke Ulíc A. Kmeťa a K. Kuzmányho a bol asanovaný.

Igor Dobrovolný

Martinský kultúrny kalendár

■ V dnešnej časti Martinského kultúrneho kalendára sa bližšie pozrieme na tri udalosti, ktoré sa odohrali pred sto rokmi a mali zásadný vplyv na ďalšiu výstavbu nášho mesta. Práve pred sto rokmi bol vypracovaný Regulačný plán na výstavbu mesta. V tom istom roku – 1921 – boli založené dve stavebné firmy, ktoré mali veľký vplyv na vzrastajúcom stavebnom rozmachu v 20. a 30. rokoch minulého storočia. Jednou z nich bola firma Hlavaj – Palkovič – Uličný a ďalšou firmou bola firma Mann a Morávek.

Mestečko Turč. Sv. Martin pred sto rokmi žilo udalosťami, ktoré, ako sa neskôr ukázalo, mali veľký vplyv na rýchly stavebný vývoj mesta. Ten začal práve rokom 1921 a trval po celé obdobie 1. ČSR. Hoci Turč. Sv. Martin mal aj v minulosti medzníky, ktorými sme mohli sledovať stavebný rozmach mesta, ten prvorpublikový bol úplne iný. Tak ako sa mesto za čias Uhorska nemalo možnosť rozvíjať, v 20. a 30. rokoch 20. storočia nastal jeho rýchly rozmach. V Turč. Sv. Martine sídlili spoločnosti s celoslovenským dosahom. (Advokátska komora pre Slovensko a Podkarpatskú Rus, ČSČK divízia Slovensko, Ústav pre zveľaďovanie živností, Živena, Múzeum a pod.) Rok 1921 preto môžeme v stavebnom vývoji považovať za prelomový.

Stavebný rozmach za B. F. Bullu

Po ničivých požiaroch v 19. storočí sa začali domy v Martine stavať z kvalitnejších materiálov. Začala sa používať pálená tehla, dolinský kameň a základy zo žuly. Do úzadia sa dostala nepálená tehla a strechy sa prestali pokrývať dreveným šindľom, ktoré nahradila pálená škridla. A nie len to. S rozvojom priemyslu došlo k nárastu obyvateľstva, čo malo za následok výstavbu nových domov a otváranie ulíc. Tie sa po prvýkrát vytyčovali podľa situačného plánu, ktorý v rokoch 1890 až 1896 vypracoval z poverenia mesta T. Sv. Martina Blažej F. Bulla. Blažej Bullu môžeme považovať za prvého, ktorý vypracoval plán na „reguláciu ulíc a projektovanie nových ulíc a na námestí“.

Regulačný plán na výstavbu mesta
zdroj: SNK Martin, Igor Dobrovolný

1. ČSR

V roku 1920 Ján Hlavaj vypracoval „Návrh stavebného poriadku pre mesto Turč. Sv. Martin“. Tento návrh, žiaľ, nebol akceptovaný z údajného dôvodu, že v blízkej budúcnosti má byť vydaný nový stavebný poriadok s platnosťou pre celú Československú republiku. Stále preto platil pri výstavbe mesta Župný stavebný štatút vydaný v roku 1913. Pre rozvoj mesta, najmä ak sa o Turč. Sv. Martine hovorilo ako o budúcom hlavnom meste Slovenska, bol tento štatút nevyhovujúci. Preto činitelia mesta, najmä zásluhou nového starostu Igora Thurzu, dali vypracovať Regulačný plán. Zadalí ho Ing. Ivanovi Benešovi z Brna. I keď nedošlo k jeho naplneniu, predsa akceptoval všetky potreby moderného mesta.

Hoci plán nebol realizovaný v plnej miere a v ďalších rokoch boli vytvorené nové regulačno-stavebné plány najmä Ing. Mendela, ukázal, že zástupcovia mesta majú snahu riešiť výstavbu mesta na úrovni a podľa pravidiel moderného mesta. Keďže sa mesto pripravovalo na vzrastajúci stavebný vývoj, zriadilo pri svojom mestskom úrade technicko-stavebné oddelenie.

Mann a Morávek

Do tohoto obdobia vstupujú aj dve novozaložené stavebné firmy. Obidve boli založené pred sto rokmi – v roku 1921. Obidve zanechali v Turč. Sv. Martine výraznú stavebnú stopu. Sú to firmy Hlavaj – Palkovič – Uličný (H-P-U) a Mann a Morávek. Firmy H-P-U sa v tejto časti venovať nebudeme, pretože pri príležitosti stého výročia založenia firmy vychádza knižná publikácia (aj v spolupráci s TV Turiec).

Bližšie si opíšeme stavby firmy Mann a Morávek. Firmu založili stavitelia Ing. Václav Mann a František Morávek.

Od začiatku fungovania firmy sa delili o zákazky s inými stavebnými firmami. Spolupracovali s firmou H-P-U, Eduardom Jančarikom, St. Koníčkom zo Žiliny a pod.

Jednou z prvých zákaziek firmy Mann a Morávek bola výstavba (spolu s fi H-P-U) mestských obytných domov na bývalej Ulici Jozefa Horvátha (dnes Ul. V. P. Tótha) ešte v roku 1921. O dva roky neskôr (1923) sa podieľala firma Mann a Morávek na výstavbe obytných domov na južnej strane Ulice Jozefa Horvátha. Takisto v spolupráci s fi H-P-U. V roku 1922 sa firma Mann a Morávek spolu s firmou St. Koníčka podieľala na výstavbe rodinných domov Novej kolónie vo Vrútkach, ktorú poznáme pod názvom Mexiko. V rokoch 1924 – 1925 opäť v spolupráci s fi H-P-U stavali rodinné domy Stavebného družstva,

Výstavba mostu zdroj: SNK Martin, Igor Dobrovolný

ktoré dnes tvoria vilovú štvrť pred bývalým Ústavom na zveľaďovanie živností. O zákazku výstavby Štátnych úradníckych domov sa v rokoch 1924 – 1926 podelili až tri firmy: H-P-U, E. Jančarik a Mann a Morávek. Jednou zo samostatných realizácií bol most a cesta vydláždená kamennými kockami v rokoch 1926 – 1929. Okrem samotnej stavby išlo aj o projekt firmy Mann a Morávek. Nasledovali ďalšie stavby: Domy vojenských gážístov v roku 1926 v spolupráci s E. Jančarikom, roku 1926 stavba Mestského bitúnku, kolónia rodinných domov „Pod vrškom“ v roku 1927, na ktorej spolupracovali aj firmy E. Jančarika a H-P-U, kolónia rodinných domov v Jahodníkoch v rokoch 1928 – 1929. Aj tu v spolupráci s firmou H-P-U. Samostatný projekt a stavebná realizácia bola pri výstavbe budovy ČSČK divízia Slovensko na Kuzmányho ulici v roku 1930. V 30. rokoch minulého storočia realizovali niekoľko drobných stavieb: v Ulici P. Mudroňa rodinný dom s pekárskou dielňou pre

Budova ČSČK divízia Slovensko na Kuzmányho ulici
zdroj: SNK Martin, Igor Dobrovolný

Š. Špačka, poschodový dom podnikateľa J. Hantúcha a rodinné domy v Kuzmányho ulici, hostinec J. Sýkoru a pre plecháru Blahu rodinný dom s plechárskou dielňou. S projektom Františka Morávka sa môžeme stretnúť ešte aj dnes. Je to projekt budovy Sokolovne z roku 1924.

Za necelých 20 rokov činnosti v Turci naprojektovala a zrealizovala firma Mann a Morávek veľký počet stavieb a zanechala tu svoj charakteristický stavebný rukopis hoci stáli po celý čas v tieni stavebného gigantu firmy Hlavaj – Palkovič – Uličný.

Igor Dobrovolný

Kniha ako darček za vysvedčenie

■ **Rozhovory a vyjadrovanie sa v poslednej dobe začalo stávať témou, ktorá je zaznávaná a potom sa nedivíme, že to v spoločnosti aj tak vyzerá.**

Stále viac a viac sa pretláčajú do popredia komunikácie cez sociálne siete ako priamy rozhovor z očí do očí. Neraz sa stáva, že aj keď sa stretne rodina pri jednom stole, prvé čo každý vyberie je mobil. Neuvedomujeme si, že tým dávame takto nenápadne zlý príklad aj svojim deťom. Zabúdame čítať a používať hovorenú reč. Knihy ľudia vymenili za audio. Dnes málokto knihu, ktorá má svoje čaro a vôňu, drží v ruke a číta. Nie nadarmo v minulosti učitelia vodili žiakov do knižnice. Naučilo to celé generácie čítať a tým sa naučili nové slová a cibrili si tým aj pravopis. Lebo mali vizuálny kontakt aj s písaným textom. Ľahšie sa im potom na hodinách slovenčiny pamätal výklad učiteľa. Keď sa dnes pozriete na to, aké texty píše naše deti do správ na sociálnych sieťach, tak nás doslova bodá pod lopatkou.

Gramatika je pre deti „španielska dedina“. Slovná zásoba mládeže sa mieša s cudzími slovami a slangovými výrazmi, ktorým rozumejú len oni a ich kamaráti. Začínajú

sa prázdniny, žiaci skoro po celoročnom dištančnom vyučovaní dostanú vysvedčenie. Pokúsme sa ich nekarhať za známky. Položme si ruku na srdce, či ich výsledok nie je taký aj našou zásluhou. Občas to v domácnostiach bolo ako na plnom sude pušného prachu. Nervozita bola na oboch stranách, a preto je to vysvedčenie nielen pre žiaka, ale aj pre rodiča. Skúsme počas prázdnin sa s deťmi viac rozprávať, a možno si nájdeme spoločné záujmy, ale aj témy.

Skúsme deťom za vysvedčenie darovať knihu alebo encyklopédiu, a spoločne počas výletov do prírody hľadáme chrobáky, kvety, rastlinky. Potom si urobme malý povýletový relax pri tej knihe, alebo aj pri počítači a pohľadajme spoločne, čo sme v prírode objavili. V dnešnej dobe nemusíme kvet alebo rastlinku poškodiť, odtrhnúť, stačí nám na to mobil, kde si ju odfotíme a takto si ju prinesieme domov. Verte, že to bude aj zábava, a možno po čase, keď sa rozhodnete fotografie vymazať z mobilu, premietnu sa vám v hlave nové vedomosti, čo ste v lete na prechádzke získali. Nie je to náročné, ale spomienky budú aj po rokoch krásne...

Jana Cikhartová

Pozdrav od seniorov

Seniori, pozor!

Pevné zdravie nech nás sprevádza
a vírusy – aj corona sa od nás vytráca,
až úplne zmizne
a dobrá nálada naplno nech u nás rozkvitne,
potom aj radosť zasa zavládne.
Klubové stretnutia opäť zvládneme
A budeme sa zbavovať smútku...
Na našich tvárach sa obnoví úsmev,
v srdciach nastane pokoj, mier a pohoda,
život bude zasa zaujímavý, zbavený samoty,
plný aktivity, vzájomnej úcty a pomoci.
Želáme si nechodiť s rúškom
a nezachovávať R-O-R.
Namiestame si teda
pohár plný šťastia, zdravia, optimizmu
a dajme do jeho nápoja nádej na lepšie časy,
na život plný lásky, pokoja, pohody a porozumenia.
S hlbokým nádychom vykročme do ďalších aktivít,
ktoré – vďaka vedeniu mesta – môžeme realizovať.
SENIORI DRŽME SA!
Kým ešte vládžeme vstať, je o čo stať!
Prajme sebe i občanom mesta, aby sme mali:
mať mier v dušiach, lásku v srdciach,
radosť v myšliach a zdravie v telách.

Vilma Čapliarová

Nadácia Nová šanca

MARTIN

Transparentné mesto

vyhlasuje 2 výzvy na rok 2021:

1. podpora mladých talentov

Oprávnený žiadateľ:

Rodičia maloletých detí, ktoré majú predpoklad ísť študovať na stredné umelecké školy, stredné športové školy, konzervatóriá alebo školy s iným umeleckým, športovým, či vedeckým zameraním.

Popis:

Nadácia Nová šanca sa rozhodla pomôcť mladým talentom, ktoré majú záujem študovať na stredných školách so športovým, umeleckým, či vedeckým zameraním, a to prostredníctvom zaplataenia školného, prípadne poskytnutia štipendia na štúdium zo strany Nadácie Nová šanca.

2. príspevok na rehabilitáciu v kúpeľoch pre postcovidových pacientov

Oprávnený žiadateľ:

Obyvateľ mesta Martin, ktorý prekonal ochorenie COVID-19 a z tohto dôvodu potrebuje rehabilitáciu v kúpeľoch.

Popis:

Nadácia Nová šanca sa rozhodla pomôcť obyvateľom mesta Martin, ktorí prekonali ochorenie COVID-19 a z tohto dôvodu potrebujú rehabilitáciu v kúpeľoch, a to prostredníctvom zaplataenia nákladov spojených s rehabilitáciami zo strany Nadácie Nová šanca.

.....
Dátum ukončenia výziev: 31. 7. 2021

Dátum vyhodnotenia výziev: najneskôr do 31. 8. 2021

Prehodnotenie pomoci je výhradne na strane Správnej rady Nadácie Nová šanca.

VIAC INFO:

www.novasanca.sk
+421 902 330 075

Letná olympiáda v Tokiu začína 23. júla, tá naša martinská už odštartovala 13. júna

■ Po dlhých mesiacoch obmedzení uplynulý mesiac jún bol v znamení úspešného reštartu viacerých športových podujatí aj na pôde mesta Martin. K tým najmasovejším a najúspešnejším určite patrili bežec-ké súťaže Martinskej celoročnej olympiády rekreačných športovcov a Olympijský deň. Dejiskom oboch podujatí bol športový areál s tartanovou dráhou na sídlisku Martin-Sever. Pod úspešný priebeh sa podpísali najmä ich dve riaditeľky – Alena Schimíková a Elena Šmidtová, ochotné podeliť sa so svojimi dojmami aj s čitateľmi Martinských novín.

MARTINSKÁ CELOROČNÁ OLYMPIÁDA REKREAČNÝCH ŠPORTOVCOV – 2021

Športový areál na sídlisku Sever praskal vo svojich švíkoch – beh na 300 m najml. žiačky foto: autor

Úvodnou disciplínou MCORŠ už tradične býva kolkárska súťaž. V začínajúcom 17. ročníku tomu tak nebolo. Prečo?

(Alena Schimíková, riaditeľka súťaže) Počas jarných mesiacov opatrenia súvisiace s epidemiou nám neumožnili naštartovať nový ročník vo februári na priekopskej kolkárni, a tak výnimočne sme začali s bežec-kými pretekmi a kolkárske súťaže uzatvorila naša olympiáda na záver roka.

S akými pocitmi ste pripravovali a očakávali reštart Martinskej olympiády?

Na jednej strane pocity nedeľkavosti, radosť z opätovného návratu, ale aj obáv, ako zareaguje po dlhej dobe široká verejnosť na naše nové pozvanie.

Vaše konštatovanie po absolvovaní prvého kola MCORŠ?

Pocity obáv vystriedali pocity radosti a príjemného prekvapenia. Veď napriek dlhej nútejnej pauze a nedeľnému termínu sa na tartane bežec-kého oválu do súťaží zapojilo až 173 bežcov v 17 vekových kategóriách od predškôľakov až po veteránov. Tým najstarším bol 85-ročný Dezider Ferenczy.

Na trati 1 000 m junióri a muži veteráni foto: autor

Aké bude ďalšie pokračovanie Martinskej olympiády?

V pevnej viere, že neprídu ďalšie obmedzenia, chceme pokračovať cyklistickými súťažami začiatkom septembra. Po nich prídu na rad preteky na kolieskových korčuliach, plavecké súťaže a koncom roka kolkárske preteky.

Vaše pranie?

Pevné zdravie všetkým. Aby sa o dobe covidu začalo hovoriť už iba v minulom čase, aby sa jeho odchodom zaplnili nielen reštaurácie, kiná, divadlá, ale tiež športoviská. Prvé kolo našej olympiády ma naplnilo dobrým pocitom a presvedčením, že nastáva aj v Martine obdobie hladu – hladu po aktívnom pohybe. Nech nám vydrží čo najdlhšie.

Prehľad víťazov

„Žubrienky“ – chlapci: Martin Pelach; Žubrienky – dievčatá: Elen Fabšíková; „Žabiáci“ – chlapci: Michal Storoška; „Žabky“ – dievčatá: Ivana Viktória Boďová; Mladší žiaci: Lukáš Cesar; Mladšie žiačky: Eliška Rešetárová; Starší žiaci: Dominik Cesar; Staršie žiačky: Katarína Kureková; Dorastenci a junióri: Jakub Gross; Dorastenky a juniorky: Natália Betáková; Muži do 40 rokov: Andrej Rešetár; Ženy do 40 rokov: Martina Batelová; Muži 41 – 50-roční: Daniel Gýen; Ženy 41 – 50-ročné: Daniela Červeňová; Muži 51 – 60-roční: Ján Ličko; Ženy nad 50 rokov: Jana Podhradská; Muži nad 60 rokov: Peter Michálek.

OLYMPIJSKÝ DEŇ

Privítanie účastníkov

foto: autor

V uplynulom roku malo toto podujatie svoju premiéru. Ako dopadla jeho prvá repríza?

(Elena Šmidtová, riaditeľka podujatia) Vzhľadom na ťažké obdobie, ktoré ešte stále prežívame a tropický deň, počas ktorého sa Olympijský deň konal, až nad očakávanie dobre. Veď sa ho zúčastnilo takmer 200 účastníkov z Martina, ale aj ďalších miest a obcí Turca.

Rovnako ako vlani, aj teraz sa Olympijský deň konal 23. júna. Bola to náhoda?

Náhoda to nie je. V tento deň bol v roku 1894 v Paríži založený Medzinárodný olympijský výbor. Práve pre pripomenutie si tejto významnej udalosti, sa po celom svete konajú Olympijské dni 23. júna.

Kto sa podelil na organizovaní Olympijského dňa u nás v Martine?

Na jeho prípravu a realizácii sa okrem členov Olympijského klubu Turiec podieľalo aj mesto Martin, pracovníčky CVČ Kamarát a tiež ochotní členovia Atletického klubu ZŠS Martin.

V čom bol tento ročník Olympijského dňa výnimočný a originálny?

Okrem olympijského ohňa, vlajky, sľubov pretekárov a rozhodcov nechýbala na ňom ani hviezda našej slovenskej atletiky, viacnásobná účastníčka olympijských hier a najúspešnejšia atlétka v histórii martinskej atletiky, Lucia Hrivnák-Klocová. Nielen ona sama, ale aj jej zverenci z atletickej prípravky boli veľkým obohatením súťažného programu.

Družstvo atlétov ZŠ Nade Hejnej

foto: autor

Účastníkmi podujatia boli iba obyvatelia Martina?

Tí tvorili podstatnú časť, ale štartovné listiny zaplnili aj súťažiaci, ktorí zavítali do Martina tiež z Vrútok, Turčianskych Teplic, Sučian, Turian, Blatnice, Lipovca a niektorých ďalších obcí.

Čo pripravili organizátori pre účastníkov tohtoročného Olympijského dňa?

Okrem šprinterských a vytrvalostných bežec-kých disciplín a prekážkovej dráhy to boli súťaže v skoku do diaľky, hode plnou loptou, kriketovou loptičkou a tiež jednoduché testové otázky z histórie starovekých i novodobých olympijských hier.

V dávnych časoch odmeňovali víťazov olympiád vavrínovými vencami. Čo čakalo na pretekárov nášho martinského Olympijského dňa?

V duchu známeho olympijského hesla sme pamätali na všetkých, nielen na tých najúspešnejších. Každému sa ušiel účastnícky list, originálny odznak a občerstvenie. Na tých najúspešnejších čakali navyše aj medaily, diplomy a vecné ceny. Aj keď skutočnými víťazmi Olympijského dňa sa stali všetci jeho účastníci, tu sú mená tých, ktorých výkony rozhodcovia označili za najlepšie a ocenení boli zlatými medailami.

Víťazi

Predškôľáčky: Agáta Partlová, MŠ Turany; Predškôľáci: Samuel Danišek, MŠ T. Zanova; Mladšie žiačky: Nela Petrovičová, ZŠ s MŠ, Podhájska; Mladší žiaci: Boris Beller, SZŠ BellAmos; Staršie žiačky: Barbora Košárková, Gymnázium J. Lettricha; Starší žiaci: Matej Michalko, Gymnázium J. Lettricha; Muži: Ján Michna, Martin; Ženy: Andrea Tinajová, Martin.

Martin Ferencík

Turčianske hry mládeže čakajú na svoj jubilejný 60. ročník

■ Milí športoví priatelia, Vy, skôr narodení, už iba s nostalgiou možno občas spomínate na zašlé časy a úspechy, ktorými sa martinský šport prezentoval na celoštátnej, ale aj zahraničnej úrovni. Boli to podujatia, ktoré svojou masovosťou, ale aj kvalitou dosahovaných výkonov vzbudzujú aj dnes obdiv a uznanie.

Medzi ne nepochybne patrili – Beh k srdcu SNP, Beh vďaka, Turčiansky maratón slobody, vynikajúco obsadený futbalový turnaj o Pohár Matice slovenskej, či volejbalové finálové turnaje za účasti tých najlepších odbornárskych družstiev z celého bývalého Československa. Žiaľ, na všetky už zostali iba spomienky, ba dokonca možno zapadli aj prachom zabudnutia. V tomto čísle vám chcem priblížiť športové podujatie, ktoré akoby zázrakom stále žije, a na ktoré môžeme byť my, Martinčania a Turčania, právom hrdí. Veď jeho účastníci už dávno prekročili počet obyvateľov Martina a hoci je stále symbolom mladosti a krásy, prešli ním okrem dnešných súťažiacich aj mnohí ich rodičia, starí rodičia, ba dokonca aj prarodičia. Áno, reč je o našich jubilujúcich Turčianskych hrách.

Slávnostné otvorenie THM (na čele s fákou Lucia Hrivnák-Klócová) foto: autor

TURČIANSKE HRY MLÁDEŽE

Sú masovým, najstarším a jedinečným športovým podujatím nielen nášho regiónu, ale celého Slovenska. Narodili sa z túžby po pohybe našich predkov a svojich šesťdesiatich narodenín sa dožili vďaka obetavosti mnohých zanietých a šport milujúcich ľudí Turca. Nie sú jediným regionálnym podujatím tohto druhu na Slovensku. Lučenec má svoje Novohradské hry, Banská Bystrica Horehronské hry. Tieto, ale ani žiadne iné podobné podujatia svojou dĺžkou trvania, účasťou pretekárov ani obsahom, našim Turčianskym hrám nemôžu konkurovať. Celé desiatky rokov predstavujú nádhernú symbiózu tvrdej učiteľskej a trénerskej práce a talentovanej turčianskej mláde. Pre mnohých Turčianske hry boli a zostali prvou možnosťou prezentácie svojich pohybových schopností a odrazovým mostíkom do ďalšej úspešnej športovej kariéry. Tí najtalentovanejší a najvytrvalejší obliekali reprezentačné dresy, ba čo viac,

dosiahli nemálo úspechov aj na vrcholných športových podujatiach – majstrovstvách Európy, majstrovstvách sveta i na olympijských hrách.

Beh na 60 metrov foto: Martin Kotrha

Z HISTÓRIE

Písal sa rok 1960. Turčianski atletickí nadšenci, na čele ktorých stál Ján Rzepiel, sa rozhodli usporiadať prvé oficiálne majstrovstvá okresu v atletike. Keďže Martin v tom čase nemal atletickú dráhu, padlo rozhodnutie usporiadať toto podujatie v Turanoch. Otcou myšlienky bol práve všestranne nadaný turiansky športovec a atletický organizátor Ján Rzepiel. Súťažilo sa na starom futbalovom ihrisku v disciplínach 100 m, 400 m, 1 500 m, diaľka, výška, guľa, disk a oštep.

K atlétom sa vtedy iniciatívne pripojili aj volejbalisti. Bola to zásluha najmä vtedajšieho lídra turčianskeho volejbalu Alexandra Hrubého. Z jeho iniciatívy zavítalo do Turian aj šesť volejbalových družstiev Turca (Dukla, Spartak, Slavoj a Neografia Martin, Tatrán Turany a Lokomotíva Vrútky).

A bol to Viktor Medvecký, jeden z organizátorov, ktorý vyhlásil, že to neboli iba majstrovstvá okresu, ale Turčianske hry, keďže sa podujatia zúčastnili aj volejbalisti.

ZAKLADAJÚCI ČLENovia TURČIANSKÝCH HIER

Leoš Eugel, foto: autor

Pri kolíske rodiacich sa „Turčianok“ stálo deväť športových nadšencov – Pavol Blahušiak (tajomník OV ČSTV v Martine), Leoš Eugel (metodik OV ČSTV), Ján Rzepiel (atletický činovník OV ČSTV), Miroslav Juran (učiteľ TV na ZDŠ Mudroňova), Ján Petrikovich (učiteľ TV na SVŠ Martin), Ján Stráňaj (učiteľ TV na SVŠ Martin), Viktor Medvecký (predseda komisie masového rozvoja TV pri OV ČSTV v Martine), Alexander Hrubý (hráč a propagátor volejbalu v Turci) a Juraj Stehlík (dobrovoľný pracovník OV ČSTV). Ani posledný zo zakladateľov, Leoš Eugel sa, žiaľ, svojich

85. narodenín ani chystaného jubilejného 60. ročníka Turčianskych hier tiež nedožil.

Po roku a nultom ročníku sa novonarodené Turčianske hry presťahovali z Turian do Martina, hoci podmienky na ich konanie neboli o nič lepšie ako v Turanoch – futbalový štadión bol stále iba v štádiu budovania bez atletickej dráhy, mesto bez športovej haly či plavárne. Napriek tomu aj začiatky 60. rokov priniesli niekoľko pozitívnych udalostí – v preplnenom amfiteátri predviedli svoje zostavy gymnastky Eva Bosáková (zlatá medailistka z OH v Ríme 1960) a Věra Čáslavská, na novom futbalovom štadióne bola konečne zatravnovaná hracia plocha a vybudovaná vstupná brána, otvorené plážové kúpalisko na Turci pod Bystrickou, hádzanári začali svojpomocne budovať novú tribúnu so šatňami... Na ťažké začiatky si zaspomínal pri 50. výročí THM

Futbalový turnaj foto: Martin Kotrha

atletický nadšenec a prvý známy víťaz z roku 1960 (beh na 1 500 m) Pavol Brodniansky.

„Atletická dráha nového štadióna ešte stále nebola dokončená a tak sa súťažilo na škväre starého futbalového ihriska za Sokolovňou. Celé hodiny sme pripravovali sektory, kde sa malo behať, skákať, hádzať a vrhať. Nočná búrka pred súťažou však urobila svoje. Zničila celú našu robotu. Zavčasu ráno bolo treba znova behať s lajnovačkou a vápnom vyznačovať priestory pre bežcov a vrhačov.

TURČIANKY – BRÁNA DO SVETA ŠPORTU

Od roku 1962 boli ku kategórii dospelých a dorastu zaradené aj žiacke kategórie a do programu Turčianskych hier sa k atlétom a volejbalistom zaradili aj hádzanárske súťaže. S nimi bol celé desiatky rokov spojený najmä nadšený funkcionár Stanislav Veselý. Pre trénerov Milana Turčana a Ernesta Dobiáša sa stali liahňou talentov a pre desiatky hádzanárskych nádejí vstupnou bránou k mnohým úspechom. Viacerí z nich (Kušnier, Labuda, Bíro, Zajac, Jesenský, Chropovský...) sa stali o pár rokov neskôr dorasteneckými majstrami ČSSR a úspešnými ligovými hráčmi Martina. Prvé hádzanárske úspechy na Turčianskych hrách dosiahli aj neskorší reprezentanti Jozef Kozák, Milan Janík a Ivan Kuchárik.

Ešte väčšie úspechy dosiahli vo svojej ďalšej športovej kariére atletickí víťazi či medailisti Turčianskych hier. Na víťaza Ivana Daniša (1968), účastníka OH v Mníchove (1972) nadviazali mnohí ďalší. Súrodenecké šprintérske duo Štefan a Ľuboš Balošákovci, chodci z trénerskej dielne Vladimíra Devátého – Róbert Valíček (OH 1996), Zuzana Kupčoková-Zemková, Ivana Brozmanová...

Bohatá zbierka medailí z Turčianskych hier zdobí aj ďalšiu trojicu bežcov – najlepšiu turčiansku atlétku, účastníčku štyroch OH Luciu Hrivnák-Klocovú, vytrvaleckú bežeckú legendu, olympioniku (Atlanta 1996) Miroslava Vanka a Katarínu Čauderovú-Paulínyovú (veteránsku majsterku sveta).

Plavecké preteky

foto: Martin Kotrha

Po otvorení krytého bazénu sa na Turčiankach prezentovali aj stovky turčianskych plaveckých nádejí. Bolo to najmä trénerské duo Jiří Mikoláš a Gustáv Konečný, pod vedením ktorých viacerí z nich dosiahli pozoruhodné výsledky. Na devätnásobného víťaza Turčianskych hier Igora Bukovského (1978 – 1982) – juniorského majstra ČSSR nadviazali ďalší martinskí plavci, najmä olympijskí reprezentanti Alexander Marček (Soul 1988), Rastislav Bizub (Barcelona 1992, Atlanta 1996) a v posledných rokoch viacnásobný juniorský a seniorský majster SR Adam Černek.

Svoju všestrannosť v minulosti na Turčianskych hrách dokázali aj mnohé martinské hokejové talenty. Viacerí z nich po rokoch obliekali reprezentačný dres, stali sa účastníkmi majstrovstiev sveta či dokonca hráčmi NHL. Patrili k nim aj Richard Pánik, Róbert Švehla, Tomáš Török, Daniel Babka, dlhoročný hráč a tréner Martina, Ladislav Spišiak a viacerí ďalší.

Alena Schimíková, riaditeľka THM

foto: autor

Rovnako viacero nadšencov v šesťdesiatročnej histórii Turčianskych hier sa vystriedalo aj vo funkcii ich riaditeľa. Zaujímavosťou je, že po mnohých mužoch, veľkom organizačnému štábu

už celých 15 rokov žena – Alena Schimíková, vedúca oddelenia školstva, mládeže a športu Mestského úradu v Martine. Pre čitateľov Martinských novín ochotne odpovedala na viaceré otázky.

Kedy, a akým spôsobom ste sa dostali k tejto funkcii?

Bolo to v roku 2005. Nestalo sa tak výberovým konaním, ani voľbou. Po tom, čo sa mesto Martin stalo hlavným organizátorom a garantom Turčianskych hier, vyplynula táto funkcia z môjho pracovného zaradenia na Mestskom úrade.

S akými pocitmi ste prijali funkciu riaditeľky Turčianskych hier?

Tých pocitov bolo hneď niekoľko. Najmä zodpovednosť za podujatie, ktoré má úžasnú tradíciu a prišlo na svet dávno pred mojím narodením. Tiež obava, ako v tejto funkcii obstojím, či nesklamem očakávania, ale tiež veľká osobná výzva podieľať sa na jeho organizovaní a zveľaďovaní.

Aké boli vaše začiatky v tejto funkcii?

Od nástupu do nej som mala šťastie, že som našla podporu vo vedení mesta, u svojich spolupracovníkov a tiež veľkú ochotu u členov realizačného štábu s bohatými a dlhoročnými skúsenosťami z organizovania Turčianskych hier. V začiatkoch som ani len netušila, čo všetko pri príprave a realizácii našej Turčianskej olympiády treba zabezpečiť.

Sú Turčianske hry našou regionálnou malou olympiádou?

Olympiádou určite, rozhodne nie však malou. Pred desiatkami rokov trvali iba tri dni a dlho sa súťažilo iba v atletike, volejbale, hádzanej a neskôr aj v plávaní a basketbale. Dnešný program sa okrem spomenu-tých športov rozrástol aj o futbal a florbal a trvá celý týždeň. Počas neho je zapojených do súťaží takmer 2 000 pretekárov, rozhodcov, organizátorov, členov technických čiat, zdravotníkov, spracovateľov výsledkov a tiež ochotných kuchárov školských jedální pri zabezpečovaní stravy.

Florbalový turnaj

foto: Martin Kotrha

Čo viedlo k prívlastku Turčianska olympiáda?

Dôvodov je viacero. Už v dávnej minulosti viala na stožiar počas súťaží olympijská vlajka a na štadióne horel olympijský oheň. Súčasťou slávnostného otvorenia je každoročne aj sľub pretekárov a rozhodcov. Tí najúspešnejší sú odmeňovaní medailami s olympijským symbolom. Najväčšie puto spájajúce naše podujatie so skutočnou celosvetovou olympiádou je priam symbolické. Veď viacerí atléti či plavci – víťazi tej našej, nakoniec reprezentovali Slovensko na ozajstných olympijských hrách a najúspešnejšia atlétka Lucia Hrivnák-Klocová vztyčuje olympijskú vlajku na Turčianskych hrách.

Mladší žiaci v Turanoch

foto: autor

Mnoho pamätníkov považuje za zázrak, že Turčianky ešte stále žijú. Zdieľate aj vy tento názor?

Je to naozaj neuveriteľné, ale je to tak. Za dlhé desiatky rokov ich organizátori museli prekonať množstvo prekážok, aby ich udržali pri živote – nedostatok financií, zánik okresných telovýchovných štruktúr, ťažké obdobie prechodu po Novembri 1989, rozdelenie Turca na dva okresy, chátrajúce športoviská, nútený sedemročný exil v Turanoch, roky nútenej správy mesta Martin a určite prežijú aj súčasné pandemické obdobie.

Obmedzenia s ním spojené síce viedli k zrušeniu jubilejného 60. ročníka so zahraničnou účasťou športovcov z partnerských miest, určite však toto jedinečné podujatie nepochovali. Pandémia pominie, ale Turčianky zostanú.

Aký vzťah ste nadobudli vo funkcii riaditeľky k Turčianskym hrám?

Každým rokom sa na ďalší ročník teším ako na narodenie nového dieťaťa. Jeho príchod na svet nie je nikdy jednoduchý a bezbolestný. O to väčší pocit radosti a uspokojenia prežívam, keď sa po roku Turčianky opäť narodia a z ich narodenín sa neteším iba ja, ale najmä stovky detí nášho Turca túžiacich po pohybe a úspechu. Každoročne opakujúci sa pocit z nadchádzajúcich Turčianskych hier mi nezovšednel rovnako ako pocit radosti z blížiacich sa Vianoc.

Martin Ferenčík

FOTOSÚŤAŽ

Milí priatelia (a nie len fotografi)

V minulom čísle sme po prvýkrát uverejnili rubriku „FOTOSÚŤAŽ“. Chceme poďakovať všetkým, ktorí sa zapojili do súťaže a poslali nám netradičné a zaujímavé fotografie. Vidíme, že medzi našimi čitateľmi je veľa fotografov. Vybrať sme však mohli iba dvoch. Prvú cenu – tričko s potlačou historickej fotografie – dostane pani Anna Majerová. Druhú cenu – výstavný panel – putuje do rúk pána Milana Brandejského. Výhercom gratulujeme!

Dnes máme pre vás prichystanú novú úlohu. Na fotografii je zachytená budova Sokolovne, ktorá bola postavená v rokoch 1924 – 1925. Pre výstavbu Sokolovne bol mestom T. S. Martin vykúpený pozemok na Dolumestí a darovaný jednote Sokol. Do súťaže sa zapojilo 29 architektov, z ktorých v prvom kole neuspel ani jeden. Keďže projekty boli finančne náročné, stavebný odbor sa rozhodol, aby bol vypracovaný nový projekt, ktorý by zodpovedal finančným pomeroch jednoty Sokol. Taký projekt vypracoval stavitel a spolumahajiteľ stavebnej firmy Mann a Morávek – František Morávek. Stavbu realizovala stavebná firma Hlavaj – Palkovič – Uličný.

zdroj: Ľ. Pavlišová

Súťažné fotografie posielajte do 20. nasledujúceho mesiaca. V emaili uveďte meno a ulicu bydliska. Porota opäť vyberie dvoch výhercov. Hlavnou cenou je tričko s potlačou historickej fotografie.

Fotografie zasielajte na email: redakcia@martinskenoviny.sk
Tešíme sa na Vaše fotografie!

Redakcia

Tipy na výlet – za krásami Turca

Partizánske bunkre

Trasa vedúca z parkoviska pri lyžiarskom stredisku Snowland vás po približne pol hodine chôdze po asfaltovej ceste dovedie až k ústiu Šindelnej doliny. Výrazne označenú odbočku k bunkrom po žltej turistickej značke nemôžete minúť. Po strmšom výstupe hustým lesným terénom sa dostanete na čistinku k dvom partizánskym bunkrom. Vďaka starostlivosti dobrovoľníkov vyzerajú približne rovnako, ako v roku 1944, keď tu prespávali partizáni.

Odporúčame pokračovať po žltej turistickej značke, ktorá vás dovedie nad lyžiarske stredisko na vrch zvaný Pivnica. Odtiaľ sa môžete kochať krásami Turčianskej záhrady a protiahlymi svahmi Velkej Fatry. Vrátiť sa môžete opäť po žltej značke alebo zísť strmšou cestou priamo dole lyžiarskym svahom.

Nadrozmeraná lavička Gardeon

Túto nezvyčajnú nápaditú atrakciu nájdete na lúkach nad obcou Kláštor pod Znievom. Cesta k nej je veľmi jednoduchá a trvá necelú pol hodinu. Stačí, keď sa vydáte po Gymnaziálnej ulici v Kláštore pod Znievom popri futbalovom ihrisku, odkiaľ už lavičku vďaka jej nadrozmernej veľkosti vidno. Z nej sa vám naskytne výhľad na obec, pohorie Žiar či zrúcaninu hradu Zniev.

Lavička je 3 m vysoká a 5 m dlhá a vy sa na nej budete cítiť ako škriatok v krajine obrov. Výlet vhodný aj s malými deťmi.

Ondrašovské skaly

Kto miluje výhľad na okolitú krajinu, mal by sa na Turiec pozrieť z Ondrašovských skál. Patrí medzi úplne najúchvatnejšie. Turčianska kotlina, Žiar i Kremnické vrchy sú odiaľto doslova „na dlani“. Aj vďaka tomu, že vyhládka je nízko, len niečo cez 800 m n. m. Výstup je veľmi jednoduchý, krátky a mierny. Nezaberie ani hodinu. Začína v obci Ondrašová v okrese Turčianske Teplice. Ideálne je začať na konci jedinej hlavnej cesty, ktorá sa v obci nachádza. Tá vedie za zástavbou ešte asi kilometer pomedzi poľa až k rampe, kde možno parkovať. Pokračovať treba za ňou po nespevnenej ceste, vyššie na rázcestí sa stočiť vpravo. Chodník nemá oficiálne turistické značenie, ale miestni nadšenci stromy pomalovali zeleno-bielou značkou, ktorá vedie až na skaly. Hoci je cesta krátka, výlet sa môže celkom predĺžiť. Kochať sa takým výhľadom môže zabráť dosť veľa času.

